Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 22 август
ЧОРШАНБА
№ 190 (4.983).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

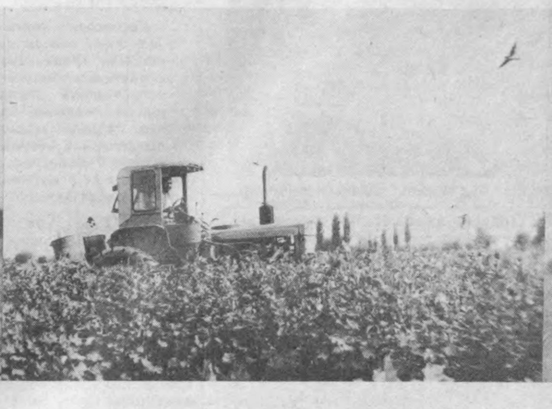

Мунисхон Йўлдошева Олтиариқ районидаги Ленин номли жамоа хўжалигининг 9-бригадасига раҳбарлик қилаётганига ўн йил бўлди. Бирон йил йўқки, жамоа аъзолари зиммаларига олган режани бажармаган бўлишса. Жорий йилда бригада пахтакорлари 83 гектар майдонда деҳқончилик қилишаётир. Улар катта марраларни кўзлашган: ҳар гектар ердан режадаги 31,7 центнер ўрнига 35 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи.

Жамоа тасарруфидаги далаларда муҳим юмуш — чеканка муваффақиятли ўтказилди. Шу кунга қадар ғўзаларга етти марта сифатли ишлов берилди. Бир сўз билан айтганда, бригадада ишлар кўнгилдагидек кетаяпти. Бунда, шубҳасиз, тадбиркор иш боши — Мунисхоннинг ҳам катта ҳиссаси бор.

СУРАТЛАРДА: 1. Жамоа аъзолари саркори, район Совети депутати М. Йўлдошева. 2. Ғўза қатор ораларига ишлов берилмоқда. 3. Моҳир техника жиловкори Комилжон Мамажонов. У қарийб ўттиз йилдан буён шу колхозда механизаторлик қилмоқда.

Т. КАМОЛИДДИНОВ олган суратлар.

«ПАРТИЯНИНГ ЯНГИЛАНИШИ ТАРАФДОРИМАН»

КПСС Марказий назорат комиссиясининг аъзоси билан суҳбат

Воқеалар бўладики, бир кунда, нари борса ҳафтада унутилади. Партиянинг XXVIII съезди ҳақида бундай дея олмаймиз. Мамлакатимиз коммунистлари анжумани икки ҳафтача давом этди. Унинг иши тугаганига бир ойдан ошган бўлса-да, съезд фаолияти ҳақидаги мулоҳазалар авжга чиқса чиқаяптики, бу ҳақдаги таассуротларнинг тафти пасаяётгани йўқ. Ангрендаги 9-кўмир шахтаси ишчиси Ф. О. Исроилов билан мулоқот бошларканмиз, у ўз таассуротларини очиқ-ойдин ўртоқлашди.

— Дарҳақиқат, съезд жамиятимизда туб ўзгаришлар содир бўлаётган мураккаб шароитда ўтди. Делегатларни кўп масалалар қизиқтирарди. Қайта қуришни бундан буён қандай олиб бориш керак? Халқ манфаати йўлида нималарни дастлаб амалга ошириш зарур. Менимча, съезд бу масалаларда якдил бир фикрга келди. Мамлакат коммунистлари анжумани қабул қилган барча ҳужжатлар партияни жипслаштириш, уни тобора янгиланаётгани жамият шароитларида сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиш учун тегишли замин яратиб берди.

Партиявий ишда сифат жиҳатидан янги босқич бошланди. У — оддий коммунистми, Марказий Комитет аъзосими, катта хўжалик раҳбарими, қатъий назар — ўзини ишда кўрсатиши, халқ манфаати йўлида нималарга қодирлигини намоён этиши, муҳими — съезд қабул қилган қарорларни рўёбга чиқаришда фаол қатнашуви керак. Съезд қарорларининг руҳини, мақсадини меҳнат жамоаларида кенг тарғиб этиш ҳар бир делегат зиммасига юкланди.

— Очиғи, съезд силлиққина ўтгани йўқ. Сиз иштирокчиси бўлган бу анжуман партияни инқироз гирдобидан олиб чиқди. Шундай эмасми?

— Нимасини айтасиз. Съезд шиддатли ўтди. Жўшқин баҳс-мунозаралар, турли оқимлар тортишуви партия яхлитлигига хавф солиб турди. Делегатларнинг съезд иши ҳақидаги фикрлари турлича. Лекин менинг назаримда, съезд шундай ошкоралик вазиятида ўтиши табиий эди.

Негаки, партиянинг тақдири ҳал қилинаётган дастлабки куни съезд делегатларини таниб бўлмай қолди. Нотиқларнинг баъзилари туйғуларга шунчалик берилиб кетишдики, бунақаси ҳали бўлган эмас. Мен съездда биринчи бор қатнашаётганим учун, эҳтимол, шундай туюлгандир, деб ўйловдим. Бафуржа мулоҳаза қилиб кўрсам, айрим бузғунчилар чиндан ҳам оз бўлмаса, съезд аҳли фикрини чалғитиб юборай дейишди. Яхшиямки, соғлом фикрловчи кишилар кўпчиликни ташкил қилди. Коммунистик партия сақлаб қолинди.

Яна бир гап. Съездда қатнашиш сўзга чиқишдангина иборат деб делегатлар фаолиятига бир ёқлама баҳо берувчилар фикрига батамом қаршиман. Биз, делегатлар секциялар мажлисларида анчагина фойдали ишлар қилишга муваффақ бўлдик. Съезднинг асосий ҳужжатлари юзасидан ўз мулоҳазаларимизни билдирдик ва уларни қарорларда акс эттиришга муваффақ бўлдик. Чунки Ўзбекистон делегацияси таркибида шунчаки вакиллар эмас, партия олдида турган муаммоларни ҳал этишга жонкуяр, курашчан кишилар бор эди. Улар жумҳуриятдан нима учун борганларини, қандай масалалар ҳал этилиши кераклигини қалбдан ҳис этиб ишладилар. Биз уюшқоқликда ҳаракат қилдик. Зотан, жумҳурият коммунистларининг XXII съездида холис йўл белгилаб олинганди. Шунга кўра биз Москвага, съездга аниқ режа билан бордик ва ушбу режаларнинг бир қисмини ҳимоя қила олдик. Булар ҳужжатларда акс этгани сизга маълум.

— Айтинг-чи, бу режалар аслида нималардан иборат эди?

— Биринчи галда партия бирлигини сақлаб қолишга эришишдан, барча соғлом кучларни бирлаштириш, ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдан иборат эди.

— Сиз «соғлом» кучлар деган сўзга алоҳида урғу бераяпсиз. Демак, бу съезднинг барча делегатларига тааллуқли фазилат эмас, деган маъно келиб чиқмайдими?

— Олий анжуман ишлаб турган Кремль саройида дастлабки куни кучларнинг бўлиниб кетиш хавфи пайдо бўлди. Ўзларини марксчилар, радикаллар, консерваторлар, демократик платформа вакиллари деб писанда қилувчилар минбар томон кетма-кет интилдилар. Демократик платформа тарафдорлари залда ўз ҳукмларини ўтказиш учун зўр бериб олишдилар. Улар КПСС мулкини миллийлаштиришни талаб этдилар. Сиёсий бюро аъзолари ҳисоботларини эшитиш съезд кун тартибига алоҳида модда тарзида киритилишига муваффақ бўлдилар.

— Дарҳақиқат кун тартибида бундай масала йўқ эди.

— Ҳисобот маърузасидан кейин Сиёсий бюро айрим аъзоларининг ҳисоботларини эшитиш ва уларнинг баъзиларига ўзлари бошқарган соҳаларнинг иши юзасидан саволлар бериш кўзда тутилганди. Бошқача айтганда, иш юзасидан қандай хатоларга йўл қўйилди-ю, бу аҳволдан қандай чиқиш мумкинлиги ҳақида фикр алмашиш назарга олинганди. Мафкура, иқтисодиёт, ташқи сиёсат, Қуролли Кучлар масаласи, миллий сиёсат соҳалари юзасидан мунозаралар авж олиб кетди.

Қисқаси, съезддан кейин мен ўзимни янгиланган коммунист деб ҳис эта бошладим. Биз шундай ҳужжатлар қабул қилдикки, улар рўёбга чиқарилса, партия ҳаёти янгиланади, бошланғич ташкилотлар нуфузи ва обрўси муттасил ошиб боради. Лекин бунга эришиш учун янги кўрсатма кутиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Дарҳол амалий ишларга киришиш, бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини жонлантириб юбориш, меҳнат жамоаларида мафкуравий ишлар таъсирчанлигини кучайтириш керак.

— Фурқат Ортиқбоевич, ўзингизни янгиланган коммунист деб ҳис қилаётганингиз жуда яхши. Шундай фикрга келишингизга сабаб нима?

— Бунга қуйидагилар сабаб: съездга боргунимизча партия парчаланиб кетадими ё ўз бирлигини сақлаб қоладими? — деган гумонлар бор эди. Бу ҳақда ҳар ким турлича фикрлар билдирмоқда эди. Йўқ, фолбинлик қилмоқчи бўлганлар янглишишди, партия ўз бирлигини сақлаб қола олди. Бу — биринчидан.

Иккинчидан, айнан бизнинг жумҳуриятимиз Компартияси вакиллари ҳам бу ишга салмоқли ҳисса қўшганларини таъкидлаб ўтишим керак. Чунки Ўзбекистон Компартияси XXII съезди бизга партия бирлигини сақлаб қолишни топширган эди. Бизнинг вакилларимиз зиммадаги масъулиятни адо этишда фаол қатнашганликлари мени руҳлантириб юборди.

Учинчидан, съездда иттифоқдош жумҳуриятлар Компартиялари КПССнинг ҳудудий ташкилоти эмас, балки айнан мустақил Компартиялар бўлиши лозим, деган қоида қабул қилинди. Бу биз, жумҳуриятдан борган коммунистлар учун кўнгилни кўтарувчи муҳим янгилик бўлди.

Бугина эмас, жумҳуриятимиз коммунистларининг вакиллари КПСС раҳбар органлари таркибига аввалгиларга нисбатан кўпроқ киритилди. 19 вакилимиз КПСС Марказий Комитети аъзоси этиб сайланди. Марказий назорат комиссиясига Ўзбекистондан 12 коммунист киритилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи котиби И. А. Каримов Марказий Комитет Сиёсий бюросига аъзо этиб сайланганн биз учун қувончли воқеа бўлди. Ишчи коммунистларга алоҳида эътибор берилди, десам янглишмайман. Чунки мен коммунистларнинг мамлакат миқёсидаги анжуманида биринчи қатнашишим бўлса-да, КПСС Марказий назорат комиссиясига аъзо этиб сайландим. Марғилонлик тўқувчи аёл Г. Турғунова Марказий Комитет секретариатига сайланганида қалбларимиз қанчалик тўлқинланиб кетганлигини билсангиз эди.

Бу далиллар бизга бамисоли қанот бағишлади. Нега деганингизда энди жумҳуриятимиз вакиллари партиянинг марказий органларида Ўзбекистон манфаатларини ҳимоя қилишга қодирдирлар.

— Орол ва Оролбўйи минтақаси табиий фалокат ёқасига келиб қолгани КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий маърузасига онд резолюцияда таъкидланганига сизнинг муносабатингиз қандай?

— Бу масалада биз, ўзбекистонликларнинг кўнглимиз тўлмади. Съезд Ўрта Осиё коммунистларининг Орол хусусидаги талабларини тўлалигича англаб етмади. Сиз айтган резолюциядаги таъкид билан пешонамиздаги якка-ёлғиз денгизимиз сувга тўлиб қолмайди. Бизнингча, бу масалага такрор қайтилади. Оролбўйидаги ҳозирги аҳвол шундай бўлишини тақазо этаяпти. Ушбу масала одилона ҳал қилинмас экан, кўнглимиздаги тугун ечилмайди.

Фақат бугина эмас, съездда кўпгина бошқа масалалар ечимидан кўнглимиз тўлгани йўқ. Нуқтаи назаримизни мустаҳкамлашнинг, қўйган бўлак таклифларимизни мукаммал рўёбга чиқаришнинг иложи бўлмади. Мен ана шулардан фақат Орол дардини айтиб ўтдим, холос.

— Хўш, яна нималардан кўнглингиз тўлмади?

— Мен кончиман. Шу бойс ҳамкасбларимнинг муаммоларига шерикман. Кончилар турмуш шароитларини яхшилашда ҳозир қилинган ишлар эҳтиёж нуқтаи назаридан урвоқ ҳам эмас. Марказий минтақалардаги кончилар кўп масалаларни иш ташлашлар билан рўёбга чиқаришга уринишмоқда. Буни оқлаб бўлмайди. Бироқ Иттифоқ ҳукумати ўзи қабул қилган қарорларни бажариши ҳам керак-ку, ахир!

Бу билан нима демоқчиман? Биз, коммунистлар талабчан бўлишимиз, вужудга келган аҳволни аниқ, холис баҳолашимиз керак. Ўзимиз шахсий ибрат кўрсатишимиз лозим. Ана шунда партия сафлари мустаҳкам бўлади, унинг обрўси ортади. Мен съезд ишлаб турган кунлардаёқ шундай фикрга келгандим. Ангрен кўмирчилари талаблари асосида тармоқ вазирини ҳол-жонига қўймадим. 300 минг сўм қарз беришга ваъда қилишди. Бу маблағ ҳисобидан кончилар учун уй-жой қуриш мумкин.

Суҳбатдош:
Ж. ХОЛҚОСИМОВ.

ТОЖИКИСТОН КОММУНИСТЛАРИ НУҚТАИ НАЗАРИ

ДУШАНБЕ. Тожикистонлик коммунистлар КПСС XXVIII съездининг партияни янгилаш ва жамиятдаги барча сиёсий кучларни жипслаштириш йўлини қўллаб-қувватламоқдалар. Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг бўлиб ўтган пленумида чиқарилган асосий хулоса ана шундай. Партия съезди якунлари ҳамда жумҳурият коммунистлари фаолиятининг асосий йўналишлари тўғрисида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, жумҳурият Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби К. М. Маҳкамов маъруза қилди.

Мамлакатдаги ва жумҳуриятдаги ижтимоий-сиёсий вазиятга катта эътибор қаратилди. Иттифоқ шартномасини тайёрлаш юзасидан авж олдириб юборилган иш, бозор иқтисодиётига ўтишнинг оқилона йўлларини излаш қайта қуриш муваффақияти учун муҳим аҳамиятга эга эканлиги уқтирилди. Тожикистон раҳбариятининг шу масалалар юзасидан ўтказилган музокаралардаги мавқеи қўллаб-қувватланди.

Тожикистоннинг ўзидаги миллатлараро муносабатлар муаммоларини муваффақиятли ҳал этмай туриб, деб таъкидланди пленумда, бутун мамлакат жумҳуриятлари билан кўп томонлама ўзаро манфаатли муносабатларни ривожлантириб бўлмайди. Рус тилида сўзлашадиган аҳолининг жумҳуриятдан кетиб қолиши давом этаётганлиги жиддий ташвиш уйғотмоқда. Ишнинг маънавий томонидан ташқари бу иқтисодиётга жиддий зарар етказмоқда. Тожикистондаги барча халқлар ўртасида ўзаро ҳурматга асосланган яхши муносабатларни тиклаш — жумҳурият коммунистларининг энг муҳим сиёсий вазифасидир.

Пленум Тожикистон Компартиясининг устави ва бошқа норматив ҳужжатлари лойиҳаларини кўриб чиқди ва асосан маъқуллади. Уларни тасдиқлаш учун жумҳурият Компартияси XXI съездининг сентябрь ойи охирларида чақириш мўлжалланаётган якунловчи босқичига тақдим этишга қарор қилинди.

1990 йил ҳосили

ҚИЗҒИН ДАМЛАР

Етиштирилган ҳосилни ташиб олиш мавсуми қизғин паллада. Темирйўлчилар учун бу энг масъулиятли давр ҳисобланади. Хўш, темирйўлчилар бунга қандай ҳозирлик кўришди, ҳамма ишлар жадвалда кўзда тутилганидек бораяптими ёки яна муаммоларни ҳал этишга тўғри келадими!... ЎзТАГ мухбири М. ГАРБУЗЕНКОнинг ана шу ва бошқа саволларига Ўрта Осиё темирйўлининг бошлиғи В. ЖЕЛТОУХОВ жавоб берди.

— Гапни рақамлардан бошласам. Ўтган йилнинг 16 августигача фақат Ўзбекистоннинг ўзидан 22352 та вагонга сабзавот ва мева ортиб жўнатилган эди. Бу йил 30 минг 374 та вагон жўнатилди. Ўсиш суръатлари шундай. Лекин бу рақамларга эришиш учун жуда катта иш қилинди. Биз январь ойидаёқ ана шу қизғин мавсумга ҳозирлик кўра бошладик. 4 мингта вагон-рефрежераторни ҳар эҳтимолга қарши ғамлаб қўйдик. Майнинг дастлабки кунлариданоқ эртанги карам ортиб жўнатишни муттасил йўлга қўйдик. Кейинги босқичда помидор ва мевалар етила бошлади. Шу вақтга келиб бизда 3 мингта рефрижератор, 4,5 мингта очиқ вагон бор эди. Бундай қилмасак бўлмасди. Вагонлардан юк тушириб олиниши биланоқ, улар қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ортилиши учун керакли манзилга юборилади. Агар буюртмага мувофиқ вагонлар етишмай қолса, биз уларни резерв ҳисобидан тўлдирамиз. Маҳсулот жўнатувчиларнинг эҳтиёжи ана шундай йўл билан тўла қондирилмоқда.

Амалда ҳамма ишлар кўзда тутилган. Локомотивлар тинимсиз ҳаракат қилиб турибди. Ёқилғи ва ёнилғи, мойлаш материаллари етарли. Рефрижератор бўлинмалари тўпланадиган 25 та пункт ташкил этилди. Уларни шошилинч равишда ремонт қилиш учун 12 та бригада тузилди, бу бригадаларнинг 9 таси ўзининг керакли нарсалари: машиналар, эҳтиёт қисмлар билан бирга мамлакатимизнинг турли ерларидан етиб келишди. Илгари битта вагонни ремонт қилиш учун бутун бир бўлинмани жойидан қўзғатишга тўғри келарди. Масалан, уларни Термиздан Сирдарёга, рефрижератор депоси ўрнашган ерга олиб келинарди. Энди ремонт бригадаси керакли ерга ўзи боради, бошқа вагонларга юк ортилаётганида, ишдан чиққан рефрижераторни тартибга келтиради.

— Виктор Михайлович, шерикларингиз — давлат деҳқончилик-саноат комитети билан матлубот жамиятлари ўртасидаги муносабатларингиз қандай?

— Очиғини айтсам, кўнгилдагидек эмас. Мен юқорида темирйўлда вагонлар кўплаб ғамлаб қўйилганлиги ҳақида айтиб ўтдим. Лекин унинг ҳам ўз чегараси бор. Биргаликдаги ишларда аниқлик бўлмаса, кўнгилсиз воқеалар рўй беради. Хўш, нима сабабдан вагонлар ўз вақтида берилмайдиган вақтлар бўлади? Чунки юк ташиш режалари тахминан тузилади, яъни шунчаки мўлжалга олинади, холос. Энди ўзингиз ўйлаб кўринг: Ўрта Осиё жумҳуриятларидаги юк жўнатувчиларнинг ҳаммаси апрель — июль ойларида 21950 та вагонга юк ортиб жўнатишни мўлжаллашган эди, улар ойлик планларни тузиш вақтида 23 мингта вагонга буюртма беришди. Матлубот кооперацияси ва давлат деҳқончилик-саноат комитети ташкилотларининг қўшимча буюртмасига биноан пландан ташқари 11 минг 340 та вагон берилди. Ҳамма буюртмалар сўзсиз бажарилди. Лекин бундай аҳвол бизни бошқа юк ортувчиларга зарар келтирган ҳолда уларни вагонлар билан таъминлашга мажбур қилмоқда. Темирйўл министрлиги бизга катта ёрдам бераётганига қарамай, шундай бўлаяпти. Амалда иттифоқимизнинг ҳамма ерларида Ўрта Осиёга бўш рефрижераторлар юборилмоқда. Олдимизда битта вазифа турибди, у ҳам бўлса етиштирилган ҳосилни тез ва нобуд қилмай ташиб олишдан иборат. Лекин буни темирйўлнинг ёлғиз ўзи бажариши мумкин эмас. Бунинг сабаблари бор, албатта.

Мамлакатда вагонлар кескин етишмаётган бир вақтда рефрижераторларга юк ортиш нормаси 3—4 баравар ошиб кетаяпти. Маҳсулотни дастлабки тарзда совутадиган омборлар йўқлиги сабабли шундай бўлмоқда. Маҳсулотлар даладан тўғри темирйўлга олиб келиниб, вагонларга ортила бошлайди. Ўрта Осиёдан ташилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг 70 фоизга яқини Ўзбекистонга тўғри келади. Лекин қишлоқ хўжалик давлат — кооператив комитети билан Ўзбекбирлашувнинг станцияларда холодильниклари, маҳсулотларни саралайдиган пунктлари йўқ. Мевалар совутилмасдан ва навларга ажратилмасдан вагонларга ортилади, бу эса уларнинг йўлда бузилиб қолишига сабаб бўлмоқда.

Яна бир мушкул масала бор — юк жўнатувчиларнинг шохобча йўллари йўқ. Юк ортилаётган вақтда 160 тадан кўпроқ станцияда асосий қабул қилиш-жўнатиш йўлларини уларга «бериб туришга» мажбур бўлаяпмиз. Бу эса йўллардан фойдаланишни жуда мураккаблаштиряпти, поездлар ҳаракатида узилишларга сабаб бўлмоқда. Бу муаммолар кечагина пайдо бўлгани йўқ, улар йиллар давомида тўпланиб қолган.

1987 йилда Ўрта Осиё жумҳуриятлари давлат деҳқончилик-саноат комитетлари ва матлубот жамиятлари вакиллари билан музокаралар олиб борган эдик. Моддий-техника базасини ривожлантириш, шохобча йўллар ва холодильниклар қуриш юзасидан тадбирлар ишлаб чиқилди. Тўғри ушбу дастур 1995 йилгача бўлган истиқболга мўлжалланган. Лекин, шунга қарамай, ҳозирнинг ўзида мазкур дастуримиз ўша вақтга борганда ҳам рўёбга чиқмаслиги кўриниб турибди. Ўзбекистон қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети режалаштирилган 28 та банднинг 23 таси бўйича ҳали лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишга киришгани йўқ. Воҳоланки, бир нечта объект шу йил қуриб битказилиши режалаштирилганди. Ўзбекбирлашувда 18 та банднинг ярмини ҳам бажармадилар. Тожикистонлик ва туркманистонлик шерикларимиз ҳам ўз сўзларининг устидан чиқмадилар.

Яна бир эски — идиш-асбоб муаммоси бор. Узум жойлаштириладиган тахта идишлар сифатсиз бўлганлиги сабабли ҳар бир вагонга 2—3 тонна кам юк ортилмоқда. Қовунлар яхши «ўралмаганлиги» сабабли вагонларга 5—6 тонна кам жойлаштирилмоқда. Юк кўтарувчи қувватлардан оқилона фойдаланмаслик шунга олиб келдики, ўтган йили қўшимча равишда 500 та рефрижератор вагонларини ажратишга тўғри келди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ташиш ҳажмлари ҳар йили кўпайиб бораётганлигига қарамай, темирйўл министрлигининг йўлларни тартибга келтириш хусусидаги талабини юк жўнатувчилар амалда инкор этишмоқда. Гап шундаки, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ортиб жўнатиш учун рухсатномалар тарқоқ ҳолда берилади. Масалан, Сурхондарё вилоятининг деярли ҳамма станциялари Свердловск йўлига эртанги карамни ортиб жўнатади. Узум, тарвуз, қовунларни ортишда ҳам шундай аҳвол рўй бермоқда. Таклифимизнинг моҳияти шундаки, биз ушбу жараённи тартибга солмоқчимиз. Бунинг учун станцияларга муайян йўналишлардаги йўлларни бириктиб қўйиш, бевосита узоқ манзилларга боришни йўлга қўйиш зарур. Бунда навларга қайта ажратиш пунктлари четлаб ўтилади. Бу тез бузиладиган маҳсулотларни бир неча кун илгари манзилга етказиб бериш имкониятини яратади, айни вақтда вагонлар ҳам орқага тез қайтарилади. Юк ортувчилар етиштирилган маҳсулотдан тезроқ қутилишни, сўнг уни умуман унутиб юборишни хоҳлашлари ҳеч кимга сир эмас.

— Вагонларга юк ортиш чоғида улар кўп ушланиб қолаётганлиги ҳам маълум. Ҳозир, ана шу қизғин мавсумда вагон оборотининг бир меъёрда бўлишига ана шу нарса таъсир қилаётгандир?

— Келинг, яна рақамларга мурожаат этайлик. Фарғона-1 станциясида Фарғона ғалла қабул қилиш пунктига дон ортилган 40 та вагон келган эди, мана бир неча кун бўлдики, уни тушириб олишмаяпти. 16 августгача жумҳуриятимизда юки тушириб олиш муддати ўтиб кетган 318 та вагон турибди. Жарима чоралари унчалик самара бермаяпти. Афтидан, идоралар ёки корхоналарни эмас, балки уларнинг раҳбарларини сўм билан жазолаш керакка ўхшайди. Ана ўшанда кўпроқ тартиб бўлади.

Жумҳуриятимиз учун қизғин палла бўлган шу кунларда барча министрликлар, хўжаликлар, заводлар, ташкилотлар, хуллас, барча юк олувчилар катта ғайрат кўрсатишлари, ақл-идрокни ишлатишлари керак. Тор манфаатларга амал қилмасдан, жилла бўлмаса, жумҳурият миқёсида ўйлаш керак.

Маданият ходимлари касаба уюшмаси съезди

Тошкентда Ўзбекистон ССР маданият ходимлари касаба уюшмасининг съезди ўз ишини тугатди. Депутатлар ҳозирги босқичда адабиёт ва санъат арбоблари олдида турган вазифаларни муҳокама қилдилар, тармоқ касаба уюшмаси Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси таркибига киришини ёқлаб гапирдилар.

Съездда Ўзбекистон ССР маданият ходимлари касаба уюшмасининг устави, дастури ва маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий комитети тузилганлиги тўғрисидаги декларация қабул қилинди.

Делегатлар тармоқ касаба уюшмаси марказий комитетининг аъзоларини сайладилар. М. М. Тўлаганова Ўзбекистон ССР маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий комитетининг раиси этиб сайланди.

Съездда СССР маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий комитетининг раиси И. А. Науменко нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

СССР ФУҚАРОЛИГИГА ТИКЛАНДИЛАР

СССРдан ташқарида яшаётган баъзи кишиларни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисидаги СССР Олий Совети Президиумининг фармонлари СССР Президенти М. С. Горбачевнинг фармони билан бекор қилинганлиги тўғрисида матбуотда хабар берилган эди.

Мамлакатимиз фуқаролари, шунингдек хорижий муштарийлар ва тингловчилар газета, телевидение ва радио редакцияларига, ахборот агентликларига мурожаат этиб, илгари жазо чоралари қўлланилган кишиларнинг исми-шарифларини айтишни илтимос қилмоқдалар. Қуйида фармоннинг тўла матни ва ушбу ҳужжат иловаси келтирилади.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТЛАРИ ИТТИФОҚИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

СССРДАН ТАШҚАРИДА ЯШАЁТГАН БАЪЗИ КИШИЛАРНИ СССР ФУҚАРОЛИГИДАН МАҲРУМ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДАГИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНЛАРИНИ БЕКОР ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

1. Ҳозирги вақтда СССРдан ташқарида яшаётган бир қанча фуқароларга нисбатан уларни СССР фуқаролигидан маҳрум қилиш тўғрисида 1966—1988 йилларда қабул қилинган СССР Олий Совети президиумининг фармонлари бекор қилинсин. (Фармонлар рўйхати илова қилинади).

2. СССР ташқи ишлар министрлиги ушбу фармоннинг мазмунини СССР Олий Совети Президиумининг СССРдан ташқарида яшаётган кишиларга нисбатан уларни СССР фуқаролигидан маҳрум қилиш тўғрисида илгари қабул қилган қарорлари бекор этилганлигини етказсин ва уларнинг ҳоҳишига биноан СССР фуқароларининг паспортлари топширилишини таъминласин.

СССР Ички ишлар министрлиги юқорида кўрсатилган кишиларга нисбатан улар СССР ҳудудида бўлган вақтларида шундай ишлар олиб борсин.

3. Мазкур фармон имзоланган вақтдан бошлаб кучга киради.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президенти

М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 15 август.

* * *

«СССРДАН ТАШҚАРИДА ЯШАЁТГАН БАЪЗИ КИШИЛАРНИ СССР ФУҚАРОЛИГИДАН МАҲРУМ ЭТИШ ТЎҒРИСИДАГИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНЛАРИНИ БЕКОР ҚИЛИШ ҲАҚИДА» СССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1990 ЙИЛ 15 АВГУСТ ФАРМОНИГА

ИЛОВА

1. СССР Олий Совети Президиумининг «В. Я. Тарсисни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1966 йил 19 февраль фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1966 йил, 8-сон, 135-модда).

2. СССР Олий Совети Президиумининг «И. Р.-Э. Шахназаровани СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1970 йил 11 июнь фармони.

3. СССР Олий Совети Президиумининг «В. Н. Чалидзени СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1972 йил 12 декабрь фармони.

4. СССР Олий Совети Президиумининг «А. И. Солженицинни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш ва уни СССРдан ташқарига чиқариб юбориш тўғрисида»ги 1974 йил 12 февраль фармони.

5. СССР Олий Совети Президиумининг «Н. Д. Солженицинани СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1976 йил 19 октябрь фармони.

6. СССР Олий Совети Президиумининг «М. С. Восленскийни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1976 йил 12 ноябрь фармони.

7. СССР Олий Совети Президиумининг «О. Я. Рабинни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1978 йил 23 июнь фармони. (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1978 йил, 26-сон, 412-модда).

8. СССР Олий Совети Президиумининг «В. Л. Корчнойни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1978 йил 28 декабрь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1979 йил, 1-сон, 30-модда).

9. СССР Олий Совети Президиумининг «Г. П. Винсни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш ва уни СССРдан ташқарига чиқариб юбориш тўғрисида»ги 1979 йил 24 апрель фармони.

10. СССР Олий Совети Президиумининг «И. С. Глаголевни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1979 йил 1 октябрь фармони.

11. СССР Олий Совети Президиумининг «Ю. А. Новиковни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1979 йил 1 октябрь фармони.

12. СССР Олий Совети Президиумининг «В. П. Аксеновни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1980 йил 20 ноябрь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1981 йил, 2-сон, 74-модда).

13. СССР Олий Совети Президиумининг «Л. З. Копелев ва Р. Д. Орлова (Копелева)ни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1981 йил 12 январь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1981 йил, 3-сон, 106-модда).

14. СССР Олий Совети Президиумининг «В. Н. Войновични СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1981 йил 16 июнь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1981 йил 25-сон, 818-модда).

15. СССР Олий Совети Президиумининг «Г. Н. Владимовни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1983 йил 1 июль фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1983 йил, 33-сон, 520-модда).

16. СССР Олий Совети Перизидиумининг «И. С. Шелковскийни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1985 йил 22 август фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1985 йил, 35-сон, 654-модда).

17. СССР Олий Совети Президиумининг «М. Х. Реэметсни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1985 йил 10 ноябрь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1985 йил, 46-сон, 889-модда).

18. СССР Олий Совети Президиумининг «Ю. Ф. Орловни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш ва уни СССРдан ташқарига чиқариб юбориш тўғрисида»ги 1986 йил 2 октябрь фармони.

19. СССР Олий Совети Президиумининг «И. Б. Ратушинская ва И. О. Геращенкони СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1987 йил 14 май фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1987 йил, 20-сон, 278-модда).

20. СССР Олий Совети Президиумининг «А. И. Корягинни СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1987 йил 11 июнь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1987 йил, 24-сон, 343-модда).

21. СССР Олий Совети Президиумининг «Н. Д. Роденкони СССР фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисида»ги 1988 йил 3 июнь фармони (СССР Олий Советининг ахборотномаси, 1988 йил, 23-сон, 395-модда).

СССР Президентининг бу фармони шахсларнинг бир қисминигина совет фуқаролигидан маҳрум этиш тўғрисидаги қарорларга тегишли.

СССР Олий Совети Президиумининг бошқа кишиларга нисбатан турли йилларда қўлланилган фармонларига келганда эса, улар ҳақидаги масала СССР фуқаролигини тиклашни тартибга солиб турувчи қонунга мувофиқ ҳал қилиниши мумкин.

ЎЛКАМИЗДА ПИШИҚЧИЛИК

Айни кунларда Паркент районидаги «Паркент» совхозининг 2-бўлимида мева йиғим-терими кун сайин авж олаётир. Сархил ноз-неъматлар идишларга ҳафсала билан жойлаштирилиб, пешма-пеш истеъмолчиларга жўнатилмоқда. Мева теримида бўлимнинг илғор ишчилари — М. Додоева ҳамда Қ. Худоёрова ҳамкасбларига намуна бўлмоқдалар.

СУРАТДА: М. Додоева ва Қ. Худоёрова.

Н. ШАРИПОВ олган сурат.

Фарғона районидаги Усмон Юсупов номли совхоз-завод боғбонлари бу йил РСФСР аҳолиси дастурхонига 2 минг тоннадан зиёд мева-чева тортиқ қилишмоқчи. Бундан ташқари 200 тонна сифатли дармондори маҳсулот Мўғулистонга ҳам жўнатилади.

Ноз-неъмат бунёдкорлари пишиб етилган ҳосил салмоғидан мамнун. Дастлабки ҳисоб-китоблар кўрсатишича, бу йил хўжалик боғ ва токзорларидан 5 минг тонна атрофида мева-чева йиғиштириб олинади.

СУРАТДА: бригада бошлиғи, Ўзбекистон Компартияси XXII съезди делегати Жалолқори Мўйдинов ва биринчи бўлим агрономи Адҳам Мусаев.

Ш. АЛИМОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

АВСТРАЛИЯ ЖУРНАЛИСТЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН ҲАҚИДА

Совет Иттифоқи телеграф агентлигининг хорижий мамлакатлар билан ўзаро делегациялар айирбошлаши ва яқин ижодий мулоқотда бўлиши одат тусига кирган. Яқинда жумҳуриятимизга ташриф буюрган Австралия ахборот агентлигининг бош хабар жўнатувчиси Лесли Паркер ва шу агентлик бюросининг мудири Терри Фриел жумҳуриятимиз билан танишдилар.

Хориждан келган журналистлар асосан қайта қуришнинг Ўзбекистон жумҳуриятида қандай амалга ошаётганлиги билан қизиқдилар, маданий ёдгорликлар, қадимий меъморчилик обидаларини кўздан кечирдилар. Ўзбекистон ахборот агентлиги журналистлари билан учрашдилар.

ЎзТАГ мухбири П. Нишонов австралиялик журналистлардан қуйидаги саволларга жавоб беришни илтимос қилди.

— Лесли хоним, сизни журналист сифатида жумҳуриятимиз ижтимоий ва сиёсий ҳаётида рўй бераётган қайси жиҳатлар кўпроқ қизиқтирди?

Лесли Паркер: Диёрингизда яшаётган кишилар ҳаёти ва турмуш тарзи билан яқиндан танишдик. Тўғрисини айтганда, биз ўйлагандан ҳам яхшироқ манзарани кўрдик. Одамлар юзидаги табассум уларнинг қалб ойнаси деса бўлади. Улар унумли меҳнат қилиб, тўқ яшашмоқда. Учрашувлар чоғида шуни билиб олдикки, бу мамлакатдаги қайта қуришнинг дастлабки самараси экан.

—Ҳамюртингиз Терри жаноблари билан биргаликда Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига сафарингизнинг боиси нимада?

Лесли Паркер: Биз кўп йиллик тарихга эга бўлган мамлакат кишиларимиз. Бизда ҳам ўзига хос халқ маданий ёдгорликлари бор. Лекин Самарқанд ва Бухоро шаҳарлари тарихий ёдгорликлари, қадимий меъморчилик ансамбллари бизни ҳайратлантирди. Минг йиллар илгари қурилган миноралар, улкан мадраса-ю, мақбаралар инсон меҳнати ва ақл-заковатининг чинакам самарасидир.

— Тошкентга қилган сафарингизнинг сўнгги кунлари ҳақида сўзлаб берсангиз?

Терри Фриел: Тошкент қадимий бўлиши билан бирга энг замонавий шаҳар ҳам эканлигининг гувоҳи бўлдик. Биз гўзал пойтахт ҳақидаги ўчмас таассуротларимизни ён дафтаримизга ёзиб олдик. Шаҳар яқинидаги Тошкент районини бориб кўриш сафаримизга якун ясади. Бу ердаги хонадонлар, уларда яшовчи серфарзанд кишилар, ўзбек халқининг ўзига хос урф-одатлари бизни мафтун этди.

МУСТАҚИЛЛИК ТЎҒРИСИДА ДЕКЛАРАЦИЯ

ЕРЕВАН, 20 август. (Арманпресс—ТАСС). Бугун жумҳурият Олий Совети Арманистон мустақиллиги тўғрисидаги декларацияни қабул қилишга киришди. Лекин унинг раиси Л. А. Тер-Петросяннинг кириш сўзи миллатлараро муносабатларда янги кескинлик ўчоғини вужудга келтирган Ноемберян районидаги сўнгги воқеалардан ташвиш билан йўғрилган эди. Парламент можарони барқарорлаштириш учун у ерга гапсўзсиз депутатлар гуруҳини жўнатди.

Декларация лойиҳасида жуда хилма-хил нуқтаи назарлар ўз ифодасини топган. Мазкур лойиҳа парламентдаги турли партиялар ва фракциялар таклифлари мужассами бўлди. Улар номидан «Арманистон ССР энди Арманистон республикаси деб номланиши, у ўз байроғига, гербига ва гимнига эга бўлиши, бу республика ҳокимият устунлигига, мустақилликка, барча ички ва ташқи ишларни олиб бориш ваколатларига эга бўлган, кўп партиялиликни тан оладиган мустақил давлат бўлиши»ни эълон қилиш мўлжалланмоқда.

Агар декларация қабул қилинса, Арманистон ҳокимият барча поғоналарига, ҳатто ўз қуролли кучлари, элчихоналари, молияси, пулигача эга бўлишни мўлжалламоқда. Лекин декларацияда СССР составидан чиқиш тўғрисида рўй-рост ҳеч нима дейилмаган.

Атроф муҳити

Лоқайд бўлманг, одамлар!

Ульянов районидаги «III Интернационал» совхозининг меҳнаткашлари ерлардан унумли фойдаланиш, моддий ва маънавий бойликларни кўпайтириш, теварак-атроф мусаффо бўлишини таъминлаш, боғ ва токзорларни кўпайтириш чораларини кўрмоқдалар. Хўжаликда 5090 гектар ер бор. Унинг 4154 гектаридан фойдаланиб келинмоқда. 3904 гектар майдонда деҳқончилик қилинаяпти. 70 гектардан ортиқроқ ерда мевали боғлар ташкил этилган. Боғ ва токзорларни парваришлаш ҳосилдорликни ошириш соҳасида ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Шу йилнинг эрта баҳорида 4 гектар ерда янги боғ ташкил этилди. 830 туп ниҳол экилиб, ҳосилдор боғларни парваришлаш, кўчатларни озиқлантириш, суғориш юксак агротехника қоидаларига асосан ўтказилмоқда.

Кейинги пайтларда табиатни муҳофаза қилиш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини асраш, Орол муаммосини ҳал этиш юзасидан талай ишлар қилинаяпти. Аммо айрим раҳбарлар ва мутасадди кишиларнинг лоқайдлиги туфайли кўнгилсиз воқеалар рўй бермоқда. Табиатни муҳофаза қилиш давлат инспекциясининг ходимлари томонидан ўтказилаётган текширишларда жиддий камчиликлар аниқланмоқда. Раҳбар ходимлар огоҳлантирилиб, жарималар солинаётир. Шунга қарамай улар бундан тегишли хулоса чиқариб олмаяптилар. «Қашқадарё» совхозининг Имом Бобоев бошлиқ бригадаси даласидаги лоток ариқдан оқаётган сув тошиб, асфальт йўл ёқасига йиғилиб, кўл ҳосил қилган. Сув «Шимолий-6» коллекторига очиб юборилган. Бўлим бошқарувчиси Қодир Омонов, бригада бошлиғи Имом Бобоев иштирокида акт ёзилиб, айбдор шахсларнинг ҳар бирига 50 сўм жарима солинди.

Бундай аҳволни «Партия XX съезди» совхозининг 5-бригадасида ҳам кўриш мумкин. Бу ерда сувдан унумли фойдаланилмаяпти. Майдонларни суғориш учун ажратилган оби ҳаёт самарасиз оқмоқда. Сув «Шимолий-7» коллекторига ташланган. Ўн соат давомида пахта майдонларини суғориш учун берилган оби ҳаёт коллекторга оқиб ётган. 6-агроучастка мироби Ҳайитмурод Ҳазаров иштирокида коллекторга оқиб исроф бўлаётган сув юзасидан акт тузилди. Табиатни муҳофаза қилиш давлат инспекциясининг қарори билан 50 сўм миқдорида жарима солинди.

Давлат инспекцияси ходимлари билан «Узкомводхозстрой»га қарашли 2-автомобиль корхонасида ҳавони тоза сақлаш бўйича қилинаётган ишлар юзасидан текшириш ўтказилди. Корхонада табиатни муҳофазалаш, ёнилғи-мойлаш материалларидан тежаб-тергаб фойдаланиш, ҳавонинг ифлосланишига йўл қўймаслик юзасидан тадбирлар белгиланган. Автомобиль корхонасида бир талай ишлар қилинаяпти. Маъмурият, инженер-техник ходимларнинг ташаббуси билан машиналар тез-тез техник қаровдан ўтказилмоқда. Бу эса табиатни муҳофаза қилиш, теварак-атрофни газ ва ислардан сақлашга имкон бераяпти.

Автомобиль йўл қурилиши министрлигига қарашли йўллардан фойдаланиш участкасида ўтказилган текшириш самарасини бераяпти, деб бўлмайди. Участка раҳбарлари аниқланган камчиликларни бартараф этиш чораларини кўрмаяптилар. Техника воситаларига ёнилғи қуйиш учун мослама электр токи йўқлигидан ҳозиргача ўрнатилмаган. Уларни ювиш учун махсус қурилмалар тиклаш ўтган йил охиригача тугалланиши керак эди. Транспортларни ёнилғи билан таъминлаш пунктидаги идишлардан оқиб тушаётган мойлар ерга сингиб, яроқсиз аҳволга тушиб қолаяпти. Йўлларни эксплуатация қилиш участкаси раҳбарлари охирги марта огоҳлантирилди.

Шу сингари қусурлар «Узстройреммебельбит» министрлигига қарашли хўжалик ҳисобидаги ремонт қурилиш участкасида ҳам рўй бераяпти. Бу ташкилот асосан аҳолига маиший хизмат кўрсатади. Участкада ёғоч кесиш, мебель ясаш цехига материалларни қайта ишлаш дастгоҳлари, маҳсулот сақланадиган бешта тайёр омбор мавжуд. Лекин улар қувватидан етарли фойдаланилмаяпти. Ёғочни қайта ишлаш жараёнида камчиликларга йўл қўйилаяпти. Участка ҳовлисида тик қудуқлар ҳам бор. Лекин улар паспортлаштирилмаган. Ёғоч кесадиган дастгоҳлар усти ёпилмаган. Ёнилғи қуйиладиган идишлардан мой оқиб, ҳавони ифлослантирмоқда.

Участкада табиатни муҳофаза қилиш яхши йўлга қўйилмаган. Бу тўғрида акт тузилганида бош инженер, омбор мудири имзо чекишдан, камчиликларни тан олишдан бош тортдилар. Шундай савол туғилади: табиатга лоқайд муносабатда бўлаётган раҳбарлар кимнинг эркаси? Участка бошлиғи бу саволга аниқ жавоб бериши керак.

Ж. ЮСУПОВ.

ПАРВАРИШ АВЖИДА

Август — ғўза парваришида ҳал қилувчи ой. Буни қалбдан ҳис қилган Шофиркон районидаги Файзулла Хўжаев номли колхоз пахтакорлари ғўза парваришини кун сайин авж олдирмоқдалар. Хўжаликнинг Аскар Облобердиев, Кенжа Бозоров, Ҳамид Тешаев, Темир Бозоров бошлиқ бригадаларида олиб борилаётган ишлар мақтовга лойиқ. Мазкур жамоаларда шу кунга қадар ғўза ниҳолларига 6—7 мартадан ишлов берилди. Суғориш «шарбат» усулида ташкил этилган. Ўзаро беллашувда Зикир Эргашев. Нуриддин Жўраев, Аҳад Раҳматов, Саид Жумаев, Furthermore Бобоқул Абдуллаев, Сидиқ Тошев, Али Идиев каби механизатор ва сувчилар намуна кўрсатиб меҳнат қилишаётир.

И. КАРОМОВ.

ЧЕГАРАДАГИ ЖАНГ

19 август куни Арманистон билан Озарбайжон чегарасида жанг бўлди. СССР Ички ишлар министрлиги оператив штабида ТАСС мухбирига хабар қилишларича, Озарбайжоннинг юқори Аскипара қишлоғи районида Арманистоннинг Ноемберян райони чегарасида эрталаб соат олтида Қазах-Юқори Аскипара ўртасида қатнайдиган автобус гранатомёт ва автомат қуроллардан ўққа тутилди. Тоғда пистирма қурган бир неча юз арман жангарилари ўт очдилар. Натижада Қазах район ички ишлар бўлимининг автобусни кузатиб бораётган милиционерлари Ш. Чобанов ҳалок бўлди ва Ч. Мамедов жароҳатланди. Йўловчилар орасида ҳам жабрланганлар бор — уч киши ярадор бўлди. Дастлабки маълумотларга қараганда, улардан бири — аёл киши вафот этди.

Юқори Аскипара, Боганис-Айрум, Ашаги Аскипара қишлоқлари, жумладан дўлга қарши ишлатиладиган тўплардан ўққа тутилди. Ички қўшинлар бўлинмалари иккита бронетранспортёрга тушиб, у ерга тинч аҳолига ёрдам беришга шошилди, лекин шиддатли ўт очилиб, уларнинг йўли тўсилди. Анча вақт қуршовда жанг қилишга тўғри келди. Лейтенант О. Чернай, сержант Е. Нелюбин, Қазах район ички ишлар бўлимининг ходими милиция капитани А. Мамедов, шу район милиция бўлими бошлиғининг ўринбосари милиция майори М. Байрамов, Ганжа ички ишлар бошқармаси жиноят-қидирув оператив вакили милиция лейтенанти И. Алиев ярадор бўлдилар.

Алоҳида район комендантининг ўринбосари ички қўшинлар генерал-майори Г. Малюшкин жойнинг ўзида вазиятни аниқлаш учун вертолётда учиб кетди. Учиб бораётган вертолёт ўққа тутилди, унга тўртта ўқ тегди, Ўқлар визиллаб турган бир пайтда қўнишга тўғри келди. Мерганлик милтиғидан отилган ўқдан экипаж аъзоси — подполковник В. Константинов ярадор бўлди. Яна бир неча вертолёт ёрдамга келди. Вертолётчилар ўқ отиб, шикастланган машинани осмонда туриб ҳимоя қилиб, уни парвоз қилиб тоғ довони ортига ўта оладиган қилиб тузатишга кўмаклашдилар.

Бунгача қуршовга олинган бўлинмага ёрдам кучлари етиб келди. Ҳарбийлар қуршовдан чиқдилар, 140 га яқин аёл ва болани ҳам ўзлари билан бирга қуршовдан олиб чиқдилар.

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

РУВЕЙШАД. (Иордания чегара пункти). Иорданиянинг Рувейшад назорат қилиб ўтказиш пунктидан Кувайтдан ватанига қайтарилаётган совет фуқаролари колоннаси Аммон томон йўл олди. Улар жами 122 киши. Уларнинг орасида 27 аёл ва 17 бола бор. Пойтахтдаги Алия аэропортида улар бешолти соатдан кейин етиб келишларини кутишмоқда. Бу Қувайтдан келаётган совет фуқароларининг иккинчи гуруҳидир. 18 август куни туш пайтида 224 киши Амондан Москвага учиб кетди. Кувайтда ҳаммаси бўлиб 880 нафар совет фуқароси бор эди. Биринчи гуруҳда нефть иншоотларининг қурувчилари бор эдилар, бугунги гуруҳдагилар — ҳарбий мутахассислар ва уларнинг оила аъзоларидир.

●

ВАШИНГТОН. АҚШ Президенти Жорж Буш Мэн штатидаги оилавий мулкида дам олишни сўнгги икки ҳафтада иккинчи марта тўхтатиб, Форс кўрфазидаги танглик муаммолари юзасидан маслаҳатчилари билан кенгашиб олиш учун Америка пойтахтига келди.

Оқ уй вакили агар АҚШ ўз қўшинларини Саудия Арабистонидан олиб чиқиб кетиб Ироққа маҳсулот етказиб беришга қўйилган тақиқни олиб ташласа, Ироқ ҳукумати Ироқдаги америкалик фуқароларни қўйиб юборишни таклиф этганлиги тўғрисида Бағдоддан олинган хабарни шарҳлаб, бу баёнотда «янги амалий таклифлар ҳамда БМТ ва араб мамлакатлари уюшмасининг Қувайтдан чиқиб кетиш тўғрисидаги даъватларига ҳеч қандай жавоб йўқ. Бу баёнот муаммони ҳал қилиш истиқболларини жойидан қўзғатмайди», деди.

* * *

Американинг Саудия Арабистонидаги қўшинлари Ироқнинг Саудия Арабистонига мумкин бўлган ҳужумини қайтариш учун ҳозирнинг ўзидаёқ етарлидир. Ироқнинг Қувайтга қарши агрессияси муносабати билан регионда юз бераётган вазиятга баҳо бериш мақсадида Саудия Арабистонига келган АҚШ мудофаа министри Ричард Чейни журналистларга шу ҳақда гапирди. Пентагон бошлиғи Америка қўшинларини мазкур районга жойлаштиришнинг ҳозирги графигини анча жадаллаштириш режалари йўқлигини маълум қилди. Унинг гапларига қараганда, АҚШ кучларининг узил-кесил миқдори келгусида воқеаларнинг ривожланишига боғлиқдир. Шу билан бир пайтда у агар Ироқ Саудия Арабистонига ҳужум қилган тақдирда бу ҳужум Ироққа қимматга тушади, бунинг учун Саудия Арабистонида АҚШнинг етарли кучлари бор, деб таъкидлади.

●

БМТ. Форс кўрфазидаги вазият янада кескин тус олаётганлиги муносабати билан БМТ хавфсизлик кенгаши норасмий маслаҳатлашувларни давом эттирди. БМТнинг халқаро тинчлик ва хавфсизликни сақлаб туриш учун жавобгар бўлган ушбу муҳим органининг беш доимий аъзоси — Буюк Британия, Хитой, АҚШ, СССР ва Франция вакилларининг учрашуви бўлди. БМТ ҳузуридаги дипломатларнинг фикрича, хавфсизлик кенгаши Ироқнинг хатти-ҳаракати муносабати билан БМТ уставининг 42-моддаси негизида янги резолюция қабул қилишга тобора кўпроқ мойил бўлмоқда. Бу моддада ҳарбий денгиз блокадасини амалга ошириш, шунингдек куч ишлатиш кўзда тутилган.

●

БЕРЛИН. Германия социал-демократик партияси (ГДР) ҳукумат коалициясидан чиқди. Мазкур партиянинг халқ палатасидаги фракцияси ҳукумат коалициясидаги етакчи партия — христиан-демократлар уюшмаси билан ҳамкорлик қилишни тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Социал-демократик партия раҳбар органлари партия правлениеси билан ГСДПнинг халқ палатасидаги фракцияси правлениесининг пайшанба куни ўтказилган қўшма мажлисида ГСДПдан сайланган депутатларга ана шундай қилишни таклиф қилган эдилар. Бундай тавсиядан олдин бош министр Лотар де Мэзьер тўрт министрни, шу жумладан ГСДП аъзоси бўлган икки министрни бўшатган эди. Бу эса ҳукумат танглиги бирданига кескинлашувига олиб келди.

●

БУДАПЕШТ. Бозор муносабатлари, нарх белгилаш системаси билан боғлиқ низоли масалаларни ҳал қилиш иқтисодий рақобат бошқармаси зиммасига юклатилди. Венгрия ҳукумати ана шундай бошқарма ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилди. Бозор иқтисодиёти шароитида саноат корхоналари, қишлоқ хўжалиги ва бошқа корхоналар фаолияти эркинлигини таъминлаш ҳам шу янги идора вазифасига киради.

(ТАСС).

Долзарб мавзуда суҳбат

ПРЕЗИДЕНТНИНГ ФАРМОНИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛМОҚДА?

Мамлакатимизнинг «оловли» нуқталаридан келаётган қисқа хабарларни ўқиган кишининг қалби ташвишга тўлади. Қурол-яроғлар, ўқ-дорилар, отишмалар, жароҳатланганлар, ўлдирилганлар... Шу сабабдан ҳам СССР Президентининг «СССР қонунларида кўзда тутилмаган қуролли бўлинмаларни тузишни тақиқлаш ва қурол-яроғлар ғайриқонуний тарзда сақланган ҳолларда уларни тортиб олиш тўғрисида»ги 1990 йил 25 июль фармонининг муддати икки ойга узайтирилганлигини кўпчилик маъқуллаб кутиб олди. Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши мазкур масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Ўзбекистон Ички ишлар министрлиги матбуот гуруҳининг раҳбари В. САФИУЛОВ министрлик жиноий қидирув бошқармаси бошлиғининг ўринбосари милиция подполковниги Т. Х. ҲОЛМАТОВ билан учрашиб, ундан мамлакат Президентининг фармони Ўзбекистонда қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги саволларга жавоб беришни илтимос қилди.

— Тўра Ҳолматович, фармонининг жумҳуриятимизга алоқаси борми? Чунки Ўзбекистонда Арманистон миллий армиясига ўхшаш қуролли бўлинмалар йўқ, шундай эмасми?

— Сиз ҳақсиз, бизда бундай бўлинмалар йўқ. Боз устига улар мамлакат Президентининг фармони билан қонундан ташқари деб эълон қилинган. Айни вақтда фармонни бажариш учун бутун масъулиятни ҳис қилган ҳолда ишлайверамиз. Айниқса, унинг ғайриқонуний тарзда сақланаётган қуролларни тортиб олишга тааллуқли қисмига катта аҳамият берамиз.

Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлигида бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, жамоатчилик билан биргаликда фармон талабларини тушунтириш, уни кечиктирмай бажариш юзасидан батафсил ишлар режаси ишлаб чиқилди. Тадбирлар аввалги йилларга ўхшаб шовқин-сурон солиш, бақириш-чақириш ва шундан кейин унутиб юбориш учун эмас, балки узоқ муддатга мўлжалланган ҳаракат дастурини ишлаб чиқишга мўлжалланди. Айни вақтда, Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги ўт очиш қуролларини тайёрлаганлик, сақлаганлик, сотганлик учун жавобгарликни кучайтириш маъносида қонунларни такомиллаштиришга доир тайёрланган таклифларни жумҳурият қонун чиқарувчи идораларига тақдим этди. Ички ишлар министрлигига ҳар куни келиб турган оператив маълумотлардан хоҳлаганингизни олиб кўринг, ана шунда ушбу муаммо жумҳуриятимизда қай даражада жиддий эканлигига ўзингиз ишонч ҳосил қиласиз.

ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ ОПЕРАТИВ МАЪЛУМОТЛАРИДАН:

25 июль куни Тошкент шаҳрининг Октябрь районида милиция участка инспектори капитан Р. Усмонов иштирокида оилавий жанжал сабаблари аниқланаётганида 1-таксопарк ҳайдовчиси тўппончадан тўрт марта ўқ узди ва воқеа содир бўлган ердан қочиб, беркинди. Жабрланганлар йўқ, тўппончадан ўқ отган ҳайдовчи қидирилмоқда.

* * *

26 июль куни Наманганда шаҳар милиция бўлимининг ходимлари Наманганда яшовчи 28 ёшли И.ни безорилик қилганлиги учун қўлга олдилар. У шахсан тинтув қилинганида хорижда ишлаб чиқарилган тўппонча топиб олинди. Тўппончанинг патрони ҳам бор эди. Тергов олиб борилмоқда.

— Тўра Ҳолматович, аҳолининг қўлида ҳозир қанча қурол бор?

—48136 та қурол борлиги ички ишлар идораларида расман рўйхатга олинган. — Булар асосан силлиқ қўндоқли ов милтиқларидир. Ходимларимиз уларнинг эгалари бу қуролларни қандай сақлаётганликларини назорат этиш юзасидан муттасил иш олиб боришмоқда, улар хавфсизлик қоидаларига риоя қилишаяптими ёки йўқми эканлигини текширишмоқда. Кимда-ким қурол сақлаш қоидаларини бузса, улардан бу қуроллар тортиб олинмоқда. Спиртли ичимликларни суиистеъмол қиладиган, қорадори истеъмол қилиши аниқланган, жиноят қилган кишилардан бундай қуроллар тортиб олинади. Шу йилнинг олти ойи ичида 2026 та милтиқ мусодара қилинди.

Рўйхатга олинмаган қуроллар масаласи мушкул бўлиб турибди. Маълум бўлишича, аҳолида бундай қуроллар бор, бу эса теварак атрофдаги кишилар учун хавфлидир. Мисол қидириб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Тошкент вилоятининг Паркент районида 15-мактаб 8-синф ўқувчиси Ш. эҳтиётсизлик натижасида «Ленинобод» совхозининг чўпони Д. Назаровни отиб қўйди. Ленинобод районида 30 июль куни чиққан жанжал натижаеида «Олтинкўл» совхозининг ишчиси М. мазкур совхоз тракторчиси О. Йсмоиловга икки марта ўқ узиб, уни оғир жароҳатлади. Ҳар икки ҳодисада қуроллар рўйхатдан ўтказилмаганлиги маълум бўлди.

Фурсатдан фойдаланиб, ҳаммани ҳушёрликка чақираман. Ходимлари ўт очиш қуролини тайёрлаши мумкин бўлган корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари бунга йўл қўймаслиги учун зудлик билан барча чораларни кўришлари керак. Яқинда Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги жиноий қидирув ходимлари қўлбола тўппончалар билан қуролланган жиноятчи гуруҳни ушладилар. Бундай қуролни тайёрлаш учун жуда аниқ ишлайдиган токарлик-фрезерлик дастгоҳлари керак.

— Қанчалик алам билан гапирмайлик, лекин турмушимизда бундай воқеаларга кўп дуч келяпмиз. Ҳали-ҳалигача қурол сотиб олиш мумкин бўлган «яширин бозор» бор. Сизнинг маълумотларингизга кўра, ўт очиш қуроли чайқов бозорида неча пул туради?

— Ҳар қандай тўппонча бир ярим минг сўмдан икки минг сўмгача сотилмоқда. Автомат патрони билан бирга 5 минг сўмга яқин туради. Асабни фалаж қиладиган газ тўлдирилган идишчалар жуда кенг тарқалди, уларга талаб ҳам катта бўлмоқда. Нархи эса 800 сўмгача етган. Газ тўппончасининг нархи эса 2 минг сўмга тенг. Ана шу ашёларга талаб жуда катта эканлигини эътироф қилишим керак. Бундай тўппончалар жиноятчиларнинг ҳуружларидан ўзини ўзи ҳимоя қилишни хоҳлаётган кооператорлар орасида, шунингдек жиноятчилар дунёси орасида айниқса кўп. Ҳар бир уюшган жиноятчи гуруҳда ўт очувчи ҳамда совуқ қуроллар — пичоқ, санчиладиган қуроллар борлигини таъкидлаш керак. Очиғини айтсам, улар бу қуроллардан тез-тез фойдаланиб турадилар. Шу йилнинг 6 ойи ичидагина 119 та ана шундай гуруҳни қуролсизлантирдик.

— Бундай мураккаб ишда маҳаллий Советлар сизларга қандай ёрдам беришяпти?

— Гарчи янги андозадаги маҳаллий Советлар эндигина тузилган бўлсада, улар жойларда бизни тўла қўллаб-қувватлашмоқда. Биз меҳнат жамоалари, аҳоли барча табақаларининг ёрдамига жуда-жуда муҳтожмиз. Бундай ҳамкорлик самарали бўлишига умид қиламан.

ҚЎЛГА ОЛИНГАН САМОЛЁТ КАРОЧИГА ҚЎНДИ

20 август куни Москва вақти билан соат 7 дан 25 минут ўтганда Тошкент аэропортидан Граждан авиацияси Якутия бошқармасига қарашли 85323 рақамли ТУ-154 самолёти парвоз қилди. Самолётда қуролланган 11 қароқчи бўлиб, улар бу ердаги 29 йўловчини, шу жумладан уч нафар ички хизмат ҳарбий хизматчисини ва 2 нафар Польша фуқаросини гаровга олишган эди. Тўрт соатдан кўпроқ вақт ўтганидан кейин самолёт Карочи аэропортига қўнди.

Самолёт 19 август куни қўлга олинган эди. Нерюнгридан Якутскка борадиган самолёт ҳавога кўтарилганидан кейин тергов қилинаётган ва қамоққа олинганлардан иборат тўққиз кишилик гуруҳ соқчилар қуролини тортиб олди. Қароқчилар йўлини топиб самолётга қирқма милтиқ ва портловчи қурилма олиб киришга муваффақ бўлган эдилар. Афтидан, қурол самолётни эгаллаб олганлардан бири бўлган Евдокимовнинг ясама оёғига яшириб қўйилган эди. 15 минут училганидан кейин қароқчилар экипажга самолётни Нерюнгри аэропортига қўндиришни буюрдилар. Болалар, аёллар ва қарияларни озод қилиш эвазига улар қамоққа олинган яна беш нафар жиноятчини олиб келишни, қурол-яроғ ва ўқ-дори беришни талаб қилдилар. Акс ҳолда самолётни портлатиб юборамиз деб дўқ урдилар.

Уларнинг талаблари бажарилди. Қароқчилар ҳузурига уларнинг икки ошнаси олиб келинди (қолганлар бош тортишди), уларга 4 та автомат, 7 та ўқ ўтмас кийим, ўқ-дори берилди.

Шундан кейин самолёт дастлаб Новосибирск томон учди, лекин кейинроқ босқинчиларнинг талабига биноан Красноярск аэропортига қўнди ва у ердан Тошкентга учди.

— Биз воқеалар ривожидан хабардор бўлиб турдик, — деди Граждан авиацияси Ўзбекистон бошқармасининг бошлиғи Ғ. М. Рафиқов. — Ягона вазифамиз қон тўкилишига, бегуноҳ кишиларнинг қурбон бўлишига йўл қўймасликдан иборат эди. Эгаллаб олинган лайнер етиб келгунига қадар биз учта — ИЛ-62, ИЛ-76, ТУ-154 самолётларини экипажлари билан шай қилиб қўйдик. Ўғирланган самолёт Москва вақти билан соат 20 дан 40 минут ўтганда Тошкентга келиб қўнди. Жумҳурият пойтахти аэропорти атиги 40 минут давомида ёпиқ бўлди. Самолётни хавфсиз жойга олиб бориб қўйиш учун бизга шу вақтнинг ўзи кифоя қилди. Бу вақт ичида биз жумҳурият ҳукумати, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Давлат хавфсизлиги комитети билан мустаҳкам алоқа боғлаб иш олиб бордик.

Аҳвол эса ҳақиқатан жуда оғир эди. Ўн бир нафар қароқчи номидан гапирган Евдокимов билан Исаков бошқа самолётга ўтишдан бош тортишди. Даставвал улар машинага бензин қуйишни ва ҳаммаларини иссиқ овқат билан таъминлашни талаб қилдилар. Красноярскда уларга бундай илтифот кўрсатилмаганлигидан ҳатто нолиб ҳам қўйдилар.

Дастлаб қароқчилар Уммонга, Покистонга ёки бошқа бирор мамлакатга учиб кетмоқчи бўлишди. Лекин улар бу мамлакатларда қабул қилинмасликларини эшитганларидан кейин Деҳлига учишни талаб қилдилар. Лекин қўйилган шарт яна писандали бўлди. Аэропортда иккита ҳарбий вертолёт кутиб туриши ва уларни Покистонга олиб бориб қўйиши керак эди.

Бутун тун давомида гаровга олинганлар ҳамда кема командири Листопадов, иккинчи учувчи Туриев, штурман Орловский, борт-инженер Калюшин ва уч нафар борт проводникдан иборат экипаж самолётда бўлишди. Граждан авиацияси Ўзбекистон бошқармасининг бошлиғи Ғ. М. Рафиқов билан жумҳурият Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси А. С. Моргасов қароқчилар билан музокаралар олиб боришди.

— Бизнинг ҳар қандай хатти-ҳаракатимиз қароқчилар кўзига хатарли бўлиб кўринарди, — деб давом этади Ғ. М. Рафиқов — Дастлаб улар экипажни алмаштиришга кўнмай туришди. Лекин биз Якутия бошқармасидан бўлган учувчилар инглиз тилини билмасликларини ва халқаро линияларда учиш тажрибасига эга эмасликларини уларга исботлаб беришга муваффақ бўлдик. Ниҳоят улар рози бўлишди. Экипажнинг уч аъзоси ўрнига самолётга кўнгиллилар — Ўзбекистон бошқармасининг тажрибали авиаторлари учувчи-инструктор Қодир Отабоев, штурман Анатолий Ли, бортрадист Анатолий Лебедевлар чиқишди.

Қуролланган гуруҳ бутун тун давомида ва тонгда самолётни қўриқлаб турди. Уларга гўёки экипаж кечикаётгандек туюлганида қуроли тортиб олиниб, қўлларига кишан солинган сержант ташқарига олиб чиқилди. Самолёт қаноти остида жиноятчилар бир нечта огоҳлантирувчи ўқ отдилар. Самолёт ёнига келаётган барча машиналар — техник хизматлар, бензин қуювчилар унга 50 метр қолганида тўхташарди. Қароқчилар ўз кучларига қаттиқ ишонаётганликлари сезилиб турарди. Самолётни эгаллаш анча олдиндан тайёрланганлиги, пухта режалаштирилганлиги аён эди. Самолётда қаёққа борилиши ҳам белгилаб олинган, албатта.

Бу ерга етиб келган қўлга олиш гуруҳи ҳаракат бошламади. Алоҳида вазият, қуролли қароқчиларнинг кўпчилик экани ҳисобга олинадиган бўлса, қўлга олиш чоғида анча қурбонлар бўлиши турган гап эди.

Қўлга олинган самолёт Тошкентдан парвоз қилиб, Деҳлига йўл олди. Лекин яна қароқчиларнинг буйруғига биноан экипаж йўналишни ўзгартирди. ТУ-154 Карочига томон учди. Ердан берилган тавсияга кўра экипаж ҳалокат сигналини тарқата бошлади, чунки Покистон маъмурлари самолётнинг қўнишига рухсат беришмаган эди. Қўлга олинган самолёт ундаги гаровга ушланган кишилар билан бирга Москва вақти билан соат 11 дан 30 минут ўтганда Карочи аэропортига қўнди. Самолёт тўрт соатдан кўпроқ парвозда бўлди. Ёнилғи тугай деб қолган эди.

Самолётдан олинган сўнгги хабарларга қараганда, гаровга олинган кишиларнинг биронтаси ҳам жабрланмаган.

Л. ЛЕВИН,
С. ФЕНЮТИН,
ЎзТАГ мухбирлари.

* * *

ИСЛОМОБОД, 20 август. (ТАСС мухбири Владислав Леганцов). Аэрофлотнинг ТУ-154 самолётини олиб қочган ва экипажни Карочига бориб қўнишга мажбур қилган террорчилар Покистон маъмурларига таслим бўлдилар.

Покистон маъмурлари шошилинч равишда ташкил қилган «танглик гуруҳи» деб аталувчи гуруҳ рухсат бергач, бугун Москва вақти билан 12.40 да Карочи аэропортига қўнди. Гуруҳ самолёт учувчиларидан ёнилғи тугаб бораётгани тўғрисида хабар олганидан кейин қўнишга рухсат берди.

Самолёт қўнаётган вақтда аэропорт ёпиб қўйилди. учиш-қўниш йўлкасига эса махсус вазифаларни бажарувчи қўшин отрядлари, ўт ўчирувчилар ва шифокорлар бригадалари чақирилди. Карочидаги барча госпиталлар фавқулодда тайёрлик ҳолатига келтирилди.

ТУ-154 қўнганидан кейин аэродром чеккасидаги махсус туриш жойига олиб бориб қўйилди. Шундан кейин аэропорт ўзининг одатдаги фаолиятини давом эттирди.

Совет дипломатиясининг Покистондаги вакиллари иштирок этган музокаралардан кейин қароқчилар маҳаллий маъмурларга таслим бўлишга қарор қилдилар. Таслим бўлиш шартлари тўғрисида ҳозирча ҳеч қандай хабар йўқ.

Покистон қонунларида самолётни олиб қочганлик учун ўлим жазоси кўзда тутилган. 1986 йил сентябрь ойида Карочида Покистоннинг махсус вазифаларни бажарувчи бўлинмалари «Пан Америкэн» компаниясининг самолётини ўғирлаган арабистонлик қароқчиларга ҳужум қилганида 22 киши ҳалок бўлган, бир неча ўн киши яраланган эди.

ТУ-154 совет самолёти йўловчилари ва экипажи озод қилинди, улар ҳаёти хавфсизлиги таъминланди. Бу ҳақда ТАСС мухбирига СССРнинг Карочидаги бош элчихонаси вакили телефон орқали хабар қилди.

Аниқланган маълумотларга қараганда, Самолётда 29 йўловчи бўлган. Самолётни Карочи аэропорти ходимлари текширишди, унга ёнилғи қуйишди ва учишга тайёрлашди.

Ошкоралик кўзгусида

ҲАМ КУЛАСИЗ, ҲАМ КУЯСИЗ

Тафаккур қуроли бўлмиш тил тараққиётни белгилар экан, у айни пайтда инсоннинг бугунги ҳолати, кечинмаларини ҳам акс эттиради, десак хато бўлмас. Узоққа бормай, ўзбек тилининг шу кундаги аҳволига назар ташлайлик. Унинг камситилиши қашшоқлашувга замин яратди. Ўз «Хамса»сига эга бўлган қудратли она тилимиз кўмакчи тил паноҳига олинди. Халқ ҳам ана шу жараённи бошдан кечирди. Оқибати аён...

Йўқ. Биз забардаст рус тилининг қардошлик оиласидаги хизматини инкор этмаймиз. Бироқ унинг кўмакчи восита сифатида қўлланилгани ҳар икки тилга нисбатан ҳам юзаки муносабат пайдо бўлишига олиб келди.

Иттифоқнинг айрим вилоятларида юзага келган миллатчилик кайфиятлари негизида рус халқи ва тили «гегемон» миллат ва «гегемон» тил сифатида талқин қилинаётгани юқоридагича ёндашув самарасидир.

Биз воқеликдан кўз юммасликка одатланмоқдамиз. Жумҳуриятдаги мавжуд 173 та районнинг 90 фоизга яқини русча номланганини қандай изоҳлаш мумкин? Бунинг субъектив ҳамда объектив сабаблари бор, албатта. Бироқ аксарият номлашлар ортида кўр-кўрона эргашиш мавжуд. Рус халқи ҳаётида чуқур из қолдирган саналар, халқ қаҳрамонларининг номи айрим раҳбарларимиз «ташаббуси» билан ўзлаштирилди.

Халқ севиб келган тарихий номлар оёқости қилинди. Бу ўтмишга хиёнат эди. Минглаб қишлоқларимиз, маҳалла номларини ҳаётдан ўчириб ташладик. Қатортолни Маркс, Чорчинорни Энгельс, Яккатутни Правда билан алмаштирдик. Солижонобод сингари номлар «Советобод», «Янги турмуш» сингариларга ўрин берди. Буни ўзимизча тараққиётга йўйдик. Янгилик пардаси билан ота-боболар иродасига қарши борилди. Бир сўз билан айтганда, жафокаш халқ ўтмишига тиғ урилди.

Бағри хун тарихимизга тош отмоқчи эмасмиз. Фақат йўл қўйилган хатолар устидан ҳукм чиқарилаётган бугунги кунимизда халқ билан фикрлашиш лозимлигини таъкидламоқчимиз.

Жиззах вилоятининг Арнасой район хўжаликлари номланишларига эътибор беринг: Васильевский, Ворошилов, Гречко, Конев, Рокосовский, Тимошенко...

Бармоқ билан санарли рус аҳолисига эга бўлган хўжаликларнинг бундай аталиши сабабларини излашга уриниб кўрайлик. Тўғри, бир маҳаллар илғор хўжаликларга машҳур кишилар номини бериш одат тусига кирганди. Лекин уларнинг оёғи тегмаган юртларга номлари берилса-ю ўз она юртларида бундай тарихийлаштириш жараёни эътибордан четда қолса. Ажабланарли ҳол. Бутун бир район хўжаликларини «маршаллаштириш» барибир табиийликдан йироқ.

Андижон вилояти Москва районы хўжаликларидаги аҳвол ҳам юқоридагидан қолишмайди: Киров, Ленин, Фрунзе, «Октябрь 60 йиллиги», Ленинград, Ленинизм, Москва, Октябрь, Правда, Энгельс... Минг шукрки, районда биргина хўжалик шеърият султони Навоий номи билан аталибди. Биз Ленин, ленинизм сингари атамаларга нисбатан ижобий муносабатимизни яширмаймиз. Лекин ҳар нарсада меъёр бўлиши керак-ку! Бундай кўр-кўрона сиғиниш намунаси ҳали ҳеч қачон ўзини оқлаган эмас. Маданиятсизларча эргашишнинг бундай услубини хоҳлаганча давом эттириш мумкин. Биз эса бошқачароқ йўл танладик.

Жумҳуриятимизда «Коммунизм» номи билан 48 та, «Правда» номли 31 та, «Москва» номи билан эса 28 та хўжалик борлигини қайд этиш билан кифояланмоқчимиз. Партия съездларига аталган хўжаликлар сонини санаб адоғига етмайсан. Ўнлаб Маркс ва Энгельс, Свердлову Коммуналар юқоридаги эргашувга мисолдир.

Хўш, бундай номлашлар бошида ким турганди-ю бугун кимлар бош. Албатта заҳматкаш халқ деймиз. Лекин бу жавоб ҳақиқатдан йироқлигини исботлаш мушкул эмас.

Самарқанд вилоятининг Оқдарё районида жойлашган 31-саккиз йиллик мактаб 1986 йилгача Бобур номи билан аталиб келинди. Маълумки, ўша йиллари Бобурга нисбатан туҳмат тошлари отилди, унинг покиза руҳи топталди. Шамолга қараб йўл белгилашга кўниккан собиқ райижроком раисининг бир оғиз сўзи билан мактабга янги — Ф. Энгельс номи берилди. Ана сизга яна бир ўзбекона эргашув. Лекин халқ бунга кўнмаганди. Ном эса ўзгарди. Бундай мисоллар рўйхатини истаганча чўзиш мумкин. Тошкент вилояти Бўстонлиқ районидаги «Новгород» жамоа хўжалигида ҳам шундай воқеа рўй берди. Аҳоли «Новгород»ни «Дўстлик»ка айлантиролмай ҳалак. Район раҳбарлари эса амалий ёрдамни фақат сўзда бажармоқдалар. Қачонгача шундай бўларкин?

Бугун халқимиз бир неча ўн йиллар мобайнида ёпиқ ошкоралик сиёсати билан кун кечирганини, тазйиқ ва таҳқирлар остида ўз сўзларидан қайтарилганини кўриб турибмиз.

В. И. Ленин: «Хато қилмайдиган одам доно эмас. Бундай одамлар йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Унчалик жиддий хато қилмайдиган ва уни тез, осон тузата оладиган кишигина донодир», деганди. Биз ҳозир ана шундай оқиллик сари қадам ташламоқдамиз.

Халқ бойлиги — тилга муносабат ўзгарди. Ҳатто унутилган, тарихимизнинг энг қайноқ ва ёркин сатрлари битилган араб алифбосини ўрганишга йўл очилди. Мадрасалар эркинликни ҳис этдилар. Диний таълимотга қўрқув ҳисси билан эмас, виждонан ёндашиш имконияти яратилди. Дарсликлар чоп этиш, тарғиб қилишга эътибор кучайди. Буларнинг барчаси—тил тараққиётидаги тўсиқлар олиб ташлангани, ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганидан, албатта. Бироқ қонун ижроси билан мақтанишга эрта. Бу борада лозим даражада тадбирлар қўлланилаётир, деб бўлмайди. Жойларда халқ вакиллари бўлмиш депутатларимиз жонбозлик кўрсатишлари, корхона ва идораларда, мактаб, олий ҳамда ўрта махсус билим юртларида қонун ижобати учун курашмоқлари лозим.

Мухбиримиз Е. БОТИРОВ суратга туширган ушбу кўринишларга эътибор берган киши ҳам кулади, ҳам куяди. Биз эса кулишдан қўрқдик. Чунки бу тасвирларда ўз фожиамиз акс эттирилган. Ушбу суратларни «Сўзсиз сурат...» номи билан ҳам аташга жазм этмадик. Чунки уларда сўзгина эмас, улкан дард жамланган. Бу эса ҳар биримизни сергакликка, ўтмиш ва фаровон келажакка ақл кўзи билан қарашга ундайди.

Тилимиз бошига тушган мусибат учун кимларнидир гуноҳкор санаш осон. Лекин бугунги хатолар устида ҳам жиддий ўйланмаётгани ажабланарлидир. 40—50 йиллардан буён олий ўқув юртини «институт» номи билан атадик. Бугун эса уни «олийгоҳ» сўзи билан алмаштирмоқчимиз. Хўш, ҳурматли тилчи олимларимизнинг масалага бунчалар бефарқ қарашларини қандай тушунмоқ керак.

Районни—ноҳия, областни вилоятга айлантирдик. Бошқа бир оқимдагилар эса районни — депара, областни —музофот аташ тўғри эканлигини исботламоқчилар. Баҳс-мунозара яхши, албатта. Лекин бу тортишувларнинг чеки бормикан? Ўйлаймизки, Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши қошида фаолият юритаётган атамалар комитети, тил масалалари билан шуғулланаётган масъул кишилар юқоридаги мунозараларга нуқта қўйишга шошилишлари керак. Токи йўқотилаётган ҳар бир дақиқа янги хатоларга йўл очмасин.

М. АБДУРАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ДЎСТЛИК ОҲАНГЛАРИ

Ўзбекистон бадиий ҳаваскорлик жамоалари ижодий бригадаси Белоруссия бўйлаб сафардан қайтди. Ҳаваскор артистлар ўн икки кун мобайнида Минск вилоятининг Слуцкий районидаги колхозлар ва совхозларда, корхоналар ва муассасаларда ўз маҳоратларини намойиш этдилар.

— Аввалги йилларда ўтказилган шундай тадбирлардан фарқли равишда ижодий коллектив катта майдонлар ва концерт залларида дабдабали чиқишлардан воз кечишга қарор қилди,— дейди программа бош режиссёри С. Мансуров. — Биз чекка жойлардагиларга Ўзбекистон халқ санъатини кўрсатиш ниятида эдик. Жам бўлиш учун Слуцкий районини танлаб, энг олис хўжаликларга бориб концертлар қўйдик. Концертларимиз асосан очиқ ҳавода ўтди— заллар бизнинг чиқишларимизни томоша қилишни истовчиларнинг барчасини сиғдиролмаган бўларди. Одамлар концертларга тўппа-тўғри иш жойларидан келишарди. Бизни жуда самимий кутиб олишарди. Программада жумҳуриятимизнинг турли районларидан бўлган етмишдан зиёд ҳаваскор артист иштирок этди. Фарғона вилояти Қува районининг «Анор» ҳамда Хоразмнинг «Хумор» халқ фольклор-этнографик ансамбллари белоруссиялик томошабинларни ўзбек халқ қўшиқлари ва рақслари, анъанавий удумлари билан таништирдилар. Қўқон халқ цирк жамоаси дорбозларининг чиқишлари айниқса катта муваффақият қозонди.

Мезбонлар ва меҳмонлар бир-бирларига эсдалик совғалари беришди. Ўрта Осиё регионидан келган йигитлар хизмат қилаётган Белоруссия ҳарбий округи ҳарбий қисмларидаги концертлар ҳам артистлар хотирасида қолди. Бу ерда концертлар алоҳида кўтаринкилик билан ўтди.

Меҳмонлар Белоруссиянинг тарих ва маданият ёдгорликлари билан танишдилар, Хатиндаги мемориал комплексни зиёрат қилдилар. Ҳамза номидаги драма театрининг бош рассоми А. Жибоедов сафардан олган ўз таассуротларини бир қанча суратлар туркумида акс эттирди.

Икки иттифоқдош жумҳурият маданият министрликларининг келишувига биноан Минскда Ўзбекистоннинг тасвирий санъат, графика ва амалий санъат кўргазмаси ўтказилади. Икки жумҳурият маданият ходимларининг ўзаро туристик сафарларга бориб туришлари, Белоруссия ва Ўзбекистон санаторийларида даволанишлари тўғрисида ҳам шартнома тузилди.

Белоруссияда ўтган Ўзбекистон халқ ижодиёти кунларининг якунловчи концерти дўстлик байрамига айланиб кетди. У Слуцк марказий маданият ва истироҳат боғида ўтди. Унда Ўзбекистонлик артистлар билан бирга Слуцкий райони бадиий ҳаваскорлик коллективлари ҳам иштирок этишди.

Йил охирида Ўзбекистон халқ ижодиёти кунлари Қозоғистонда ўтказилади. Наманганда эса Тожикистон халқ жамоаларининг чиқишлари бўлади.

П. БУРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Ўзбекистон ССР Олий Совети комиссиясида

Пахта тайёрлаш системасида илгари йўл қўйилган суиистеъмоллар билан боғлиқ жиноий ишларни қайта кўриб чиқиш комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. Мажлисни Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков ўтказди.

Комиссия мажлисида Ўзбекистон ССР Олий суди раисининг биринчи ўринбосари А. А. Полвонзоданинг ахбороти тингланди. У партия, совет ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларига фуқаролардан асоссиз равишда судланганлик, тергов олиб боришдаги ғайриқонуний усуллар, белгиланган жазонинг қаттиқлиги хусусида ва шунга ўхшаш бошқа мавзуларда кўпдан-кўп шикоят ва аризалар тушаётганлигини таъкидлади.

Комиссия ҳозирги вақтда пахтага қўшиб ёзиш ва ўғирликлар натижасида жумҳуриятга етказилган зарарни аниқлаш, шунингдек, раҳбарларнинг зўрлаши билан жиноят содир этган ва асоссиз қоралаган кишиларни оқлаш юзасидан катта ишлар қилмоқда.

Комиссиянинг кўпгина жиноий ишлар юзасидан таклифлари Ўзбекистон ССР Олий судига тақдим этилди, бунинг натижасида бир қанча фуқаролар оқланди, қоралаган кишилар кўпчилигининг жазо муддати қисқартирилди. Комиссия аъзолари ҳужжатларни ўрганиш чоғида бундай тоифадаги жиноий ишлар юзаки тергов қилинганлиги фактлари аниқланганлигини хабар қилдилар. Бундай юзаки тергов натижасида пахта тайёрлаш соҳасидаги суиистеъмолликлар оқибатида кўрилган зарарнинг миқдори бир неча бор ошириб кўрсатилган. Бундай жиноятларнинг олдини олиш юзасидан пишиқ-пухта тадбирлар ишлаб чиқишга доир ишлар тугалланганлиги тўғрисида ҳам айтилди. Бундай тадбирлардан мақсад келгусида пахтачиликда нохуш ҳодисаларга йўл қўймасликдан иборат.

Комиссия барча мавжуд материалларни ўрганиш борасидаги ишларнинг асосий ҳажмини 1990 йил октябрь ойида тугатишни мўлжалламоқда.

ТУРМУШ ЧОРРАҲАЛАРИДА

ҚАБОҲАТ ҚУРБОНЛАРИ

Кеч кирди, шом тушди. Аммо Нигора ҳамон йўқ. Қизининг бот-бот «гумдон» бўлиб кетиши Нодирахонни ташвишлантирмай ҳам қўйган. Илгари — эридан янги ажралишган кезлари бу ҳол унга «қулайлик» ҳам туғдирарди. Бора-бора Нигоранинг бу дунёда бор-йўқлигини ҳам эсламай қўйди: кўнгил кўчалари ёш жувонни не-не аллозларга солмади. Бир куни «лоп» этиб яна бахти очилди — турмуш қурди. Бироқ синчи алмаштирилгани билан бузуқ уй — бузуқлигича қолаверар экан. Жанжал-сурон, нотинчлик бу хонадондан аримасди. Зеро, аҳлоқсизликдан ҳеч ким ҳузур-ҳаловат топмаган. Жуфтини алмаштириб, Нодирахон ҳам роҳат кўрмади. Аксинча, унча-мунча боридан ҳам маҳрум бўлди: мурғак қизи нотинч хонадондан чиқиб кетишни одатга айлантирди. Кўча Нигорани «ютиб» юборди...

Ёки мана бу воқеани олиб кўрайлик. Муҳайё 1975 йилда туғилган. У ўн уч-ўн тўрт ёшидаёқ кўча «фароғати»ни татиб кўрди. Ўз онасининг қабоҳатга тўла ҳаёти уни шу кўйга солди. Қирқ ёшга тўлиб-тўлмаган Моҳидил беҳаё турмуш тарзи туфайли қамалиб ҳам чиққан. Ота — Муҳаммадали эса бу орада беш болали бошқа бир аёл билан топишиб кетган. Кўриниб турибдики, Муҳайё аросатда қолди, кўча-кўйда ширинликлар сотиб юрди, ўқишга қатнамай қўйди. Андижондаги 36-мактаб муаллимлар жамоаси эса энг осон йўлни танлади: ғоят қийин шароитда яшаб турганига, ҳаёти жар ёқасига бориб қолганига қарамай Муҳайёни ўқишдан ҳайдаш тўғрисида қарор чиқарди.

— Мактаб муаллимлар жамоаси, маъмурият мутлақо нотўғри йўлни танлаган, — деди Ўзбекистон ССР халқ таълими вазирининг ўринбосари С. Г. Махненко. — Аввало, бу Муҳайёнинг қисматига бағритошликдан бўлак нарса эмас. Уни қутқариб қолишнинг жилла қурса учта йўли бор эди. Биринчидан, халқ таълими фондидан қизга дарҳол моддий ёрдам кўрсатиш, ўқувчилар, маҳалла жамоатчилиги ёрдамида унинг ўқиш, турмуш маромини изга солиш мумкин эди. Иккинчи йўл — қизни интернатга ўтказиш. Ва, ниҳоят, қизнинг ўқишини кечки мактабга ўтказиб, айтайлик, бирор алоқа бўлимига хат ташувчи сифатида ишга жойлаб ҳам қўйса бўларди. Гап фақат хоҳиш-истакда. Афсуски, яна қайтараман, мактаб ўқитувчилар жамоаси энг осон йўлни танлабди... ва ўзининг ожизлигини кўрсатибди. Афсус...

Кейинги пушаймон — ўзингга душман. Ҳолбуки, вақтида жонкуяр бўлолмаймиз, инсон жар ёқасига бориб қолганлигини эътиборга олмаймиз. Одамлар дардига беписандлик, лоқайдлик кучли. Бировнинг оҳу фиғонига, дод-фарёдига кузатувчи бўлиб қолаётирмиз. Ўз бошига тушган қорни ҳар ким ўзича кураяпти. Оқибати эса намоён: бири яхмалак муз исканжасида, бошқаси эса эрувгарчилик уммонида жонсарак. Уларга малҳам бўлувчи, сўниқ кўнгилларига чироқ ёққувчи йўқ. Иложсизлик эса жарга етакламоқда. Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармасида баъзи рақамлар билан таништиришди. «Расмий» фоҳишалар орасида балоғат ёшига етмаганлар оз эмас. Тери-таносил касалликларига дучор бўлганларнинг ҳар ўн бешинчиси 16 ёшга ҳам тўлмаган. Жамики жиноятларнинг тенг ярми ўсмирлар «чек»ига тушади. Ёш қизларнинг номусига тажовуз кучайиб кетяпти.

Андижон шаҳрининг Ҳакимов кўчасида кўпчилик бу ўсмирнинг қисматига ич-ичидан ачинарди. Умумий овқатланиш корхоналаридан бирининг ходимаси бўлган ёш она эридан ажралиб, ичкиликка, енгил яшашга ружу қўйганди. Бу хонадонда гоҳ у-гоҳ бу эркак «меҳмон» эди. Қаровсиз, эътиборсиз ўсмир чўнтаккесарлар гуруҳига қўшилиб кетди. Милиционер тутиб, уйига олиб борар, лекин орқама-орқа у яна кўчага чиқиб кетарди. Она кўкрак сутини бериб ўстирган фарзандидан меҳрини дариғ тутади, ўз оний роҳат-фароғати гирдобида сархуш. Ўсиб, вояга етиб бораётган йигитча эса кўча-кўйда сарсон-саргардон. Меҳрга, раҳм-шафқатга, мурувватга муҳтож.

Хўш, бу ҳолатларнинг сабаби нимада? Яна Муҳайё қисматига қайтамиз. У ўқишга қатнамай қўйиб, кўчаю майдонларда ширинликлар сотиб юрганида нега жамоатчилик ҳиммат қўлини чўзмади? Ахир, ўсмир саҳродаги қум эмасди-ку? Маҳалла-кўй, қариндош-уруғ қаёққа қаради? Ёки меҳр-оқибат мезонлари ҳам қайта қурилдими, бошқача бўлиб қолдими? Йўқ, албатта. Аксинча, жамиятимизда турли-туман меҳр-мурувват фондлари, жамиятлари тузилмоқда. Аммо ўсмир қизлар шахсий муҳофазаланишининг таъсирли, ишончли омиллари ҳали йўқ. Уларнинг азобига, номуссизлантирилишига энди на болалар жамғармаси йўли, на ҳуқуқ-тартибот органлари кучи билан малҳам қўйиш мумкин.

Халқ таълими министрлигида нега болалар орасида ахлоқсизлик кўпайиб бораётгани хусусида суҳбатимиз жамият билан ўсмир, оила билан мактаб муносабатлари, мактаб тартиботлари, пионер ва комсомол ташкилотларидаги таомилларга бориб тақалди.

— Ўртача шаҳарлар, катта-кичик қишлоқларда болалар яйраб, ўйнаб, бирор фойдали машғулот билан шуғулланадиган жойлар йўқ ҳисоби, — мушоҳадасини давом эттиради министр ўринбосари. — Саф тортиб қўшиқ айтишлар, рапорт бериб, сбор ўтказишлардаги расмиятчилик болаларнинг меъдасига тегди. Кўр-кўрона андоза олишлар, ақидапарастлик пионер ва комсомол ташкилотларининг ишидан путур кетказди. Одатда бирор бола «тадбир»да қатнашмаса, пионер ёки комсомол етакчиси уни қийин-қистовга олади. Лекин шу боланинг оиладаги ҳаёти, турмуш тарзи, шахсий майллари билан ишлари йўқ...

Ҳолбуки, тарбия ишида бўшлиқ бўлмайди. Биз бирор жиҳатдан бепарволик қилдикми, ундан бузғунчи кучлар дарров фойдаланиб қолади. Айтайлик, ўсмирларнинг бўш вақтини ташкил этиш муаммоси жамиятнинг ўн беш-йигирма йилдан кейинги ҳолатига ҳеч сўзсиз таъсир кўрсатади. Бир ўқувчининг ҳикояси дилимни пора-пора қилиб ташлади.

— Қаёққа боришни билмаймиз, —оҳиста сўзларди у. — Бирорта бола фавқулодда фикр билдириб қолса, бошласа, эргашиб кетаверамиз. Бир куни дўстим Собиржон мени меҳмонга чақирди. Тўққизинчи синфга ўтганимизда улар «дом» олишиб, янги мавзега кўчиб кетишганди. Бордим. Меҳмонхонада дастурхон ёзиғлиқ. Собиржон, яна уч-тўрт қиз ошхонада куймалашиб юрган эканлар. Болалардан бири уйидан видеомагнитофон кассеталари олиб келибди. Бирин-кетин қўйиб берди. Қўрқинчли, отди-қувди воқеалар экранда алмашина бошлади. Еб-ичиб, томоша қилиб ўтирдим. Бир пайт қўлдан қўлга ўтказиб сигарета торта бошлашди. Хонани аллақандай ҳид тутиб кетди...

Бошқа бир ўсмир ҳикоя қилади:

— Ҳуфёна видео кўришнинг ўз рисоласи шаклланган. Одатда ўсмирларнинг ўз давраси бор. Янги кассета олиши билан видеомагнитофон соҳиби мижозларига хабар беради. Саккиз-ўн тенгдош кўпинча жуфт-жуфт бўлиб тўпланишади. Шоҳона дастурхон ёзилади. Таъбга кўра арағу коньяк, гоҳида наша тайёр. Лентани томоша қилиш мобайнида еб-ичиб, «ниш» уриб, наша тутатиб, яйраб-ёзилиб ўтиришади...»

Табиийки, кайф-сафо кучайиб боради. Фильм воқеаларининг чўққисида даврадагилар орасида шаҳвоний эҳтиросларга берилиш, кўча-кўйда зўравонлик қилиш ҳоллари тасодифий эмас. Бу ҳам ёшлар, айниқса ўсмирлар ўртасидаги жиноятчиликни рағбатлантирувчи асосий омилга айланиб қолмоқда. Ҳозир жумҳуриятимизда минглаб хуфёна видео томошахоналари мавжуд десак муболаға эмас. Улар мурғак, ҳали шаклланиб улгурмаган, феъл-атворни майиб-мажруҳ қилиб, тарбия ишимизга тузатиб бўлмас путур етказмоқда. Маънавий-ахлоқий қадриятларимиздан, ўзбекона фазилатларимиздан маҳрум бўлиб бораётганлигимизни бошқача изоҳлаш мумкин эмас. Айтайлик, «Кичкина Вера»лар қиёфасига тушиб, тубанлашиб бораётган ёш замондошларимизнинг охир-оқибатдаги қисмати нима бўлади? Бир сониялик шаҳвоний ҳирс туфайли номуси ўғирланган қиз умр бўйи шум тақдирини лаънатлаб ўтмайдими?

Маълум сабаблар таъсирида, ўғил бола айтиш мумкинки, кўча-кўйда муштлашиши, ўғирлик қилиши, чўнтакка тушиши мумкин. Бироқ, ота-боболар таъбирича, бир кун «дилига ўзи инсоф солса», мутлақо бўлак одам бўлиб вояга етишиши аниқ. Не-не «тентаклар» кейинчалик камол топиб, илм-ҳунар эгаллаб, жамият хизматида умргузоронлик қилмади. Қанчадан-қанча «бебошлар» улғайиб, чиниқиб, ҳаёт-мамот жангида, чўл ва корхоналар бағридаги меҳнатда фидойилик кўрсатмади.

Лекин ҳали «кўзи очилмай» туриб, номуси ўғирланган қиз қисмати қанчалар оғир. Ўша ёвузлик даҳшати умр бўйи унга қўрқинчли кўланка мисоли эргашиб юради. Ғоҳи-ғоҳи аччиқ бир хўрсиниш, чуқур бир нола, аламли кўз ёшлари бўлиб белги беради. Ич-этини қақшатиб, вужудини, жонижаҳонини заҳарлаб ўтади. Маҳкума бу руҳий азобларга бардош беришга қодирмикан? Ё Аллоҳи карим, титроқ бармоқлар гугурт қутисини пайпаслашга тушишидан, сўниқ нигоҳлар ўтинхонада чанг босиб ётган чилвирга қадалишидан, ўз инсоний қиёфасини унутганларнинг маст жазаваси гоҳи-гоҳи қулоқлари остида янграб, паровоз чинқириғи, автомашина сигнали бўлиб эшитилишидан... ўзинг асрагайсан?!

Фарғонада бир воқеани айтиб беришди. Ўз ўқувчисининг номусига теккан «тарбиячи»ни тошбўрон қилишибди. Шу воқеа баҳона бўлди-ю, ҳали мактабда ўқиб юрган кезларим ёзган кундаликларимни варақлашга тушдим. Математика фанидан ёзма иш бажара туриб, Омон орқа томонга ўтиб кетган ўқитувчидан бир нарсани сўрагани ўгирилди. Ўқитувчининг қўлидаги бўр ғирчиллаб пешонасига тегди. Лекин Омон кўриб улгурди: ўқитувчининг чап қўли Ўлмасойнинг костюм ёқа кўйлаги ичида эди! Кечқурун мактаб орқасида кенгаш қурдик: ўқитувчини шундай жазолайликки, токи у қишлоқда ортиқ яшай олмасин. Бироқ... илмий бўлим мудири бизни кузатиб, гапларимизни эшитиб турган экан, насиҳат қилиб, уришиб тарқатди. Гўзал Моҳигул ҳам «ўтириб» қолиб, ўзидан неча ўн ёш кекса, «бир-кўз» киши билан турмуш қуришга рози бўлганлигининг сабаби ҳам бошқа бир ўқитувчининг «шарофат»и эди.

Ҳа, кўнгилнинг бир сониялик йўриғи ёки.. шу адолатли жамиятимизда куртак отиб ётган қабоҳатлар қурбони бўлган қизлар озмунчами? Не-не умидлар билан ҳаётга кўз очган, бироқ ўз даврининг бедодликлари туфайли мажруҳ бўлиб, бевақт сўлган ғунчалар қанча?! Ўтмишни биз Зайнабу Раънолар, Жамилаю Гулнорлар тимсолида кўрамиз. Лекин бугунги сўлғин чеҳралар, эрта совурилган умрлар, адолатли замонада машъала бўлиб ёнган жисмлар тимсоли каммми?

Лоқайдлик — қалб фалажи. Оқибатда тунги ишдан қайтаётган қиз чинқириғини, ёрдам сўраб қилган илтижоларини эшитмасликка оламиз. Келиннинг тақинчоқларини қароқчи шилаётганини кўрмай ўтиб кетамиз. Булар энди турмушдаги икир-чикир гаплар. Маҳалладошлар даврасидаги бефарқлик-чи? Бошқарувдаги лоқайдликни қандай баҳолайсиз?

Ҳа, биз лоқайдлик, эътиборсизлик уйқусидамиз. Ёки бошқачадир: ўзимизни мудроқ қиёфага солиб, ўсмирларнинг муайян қисми тўла ахлоқий бузилишига хайриҳоҳлигимизни ҳаспўшлаётгандирмиз. Ҳар қалай, кўп ҳолларда ҳайбаракаллачи бўлиб, «оқсоқнинг оёғига» қараб турамиз. Мутелигимиз, иродасизлигимиз ҳосиласи жумҳуриятда ёвузона, ваҳший тарзда намоён бўлаётганлиги ҳақида навбатдаги маълумотларни ўқиймиз-да, кечки дастурхонга ўтирамиз...

Қайта қуриш бошланганида биз жамиятимиз тубдан янгиланади, сўқир кўзлар очилади, пўпанак қоплаган кўнгиллар ёришади, дея умид қилган эдик. Афсуслар бўлсинки, магазин пештахталарида оддийгина буюмлар ҳам йўқ бўлиб бораётгани сингари, янгиланаётган жамиятимизда меҳр-шафқат шиорга айланмоқда, гўдакларга, ўсмирларга мурувват ўрнини жаҳолат ва шафқатсизлик эгалламоқда. Ожизларга шафқат, муҳтожларга оқибат, кўнгли ўксикларга мурувват, камситилганларга адолат қонунига айланган жамиятдагина қабоҳат чекинади. Ёки аксинча. Янгиланиш, маънавий покланиш, ҳуқуқий муносабатлар устунлигини таъминлаш пировард натижада биринчи жиҳат рўёбга чиқишига кўмаклашиши лозим.

Жўра САЪДУЛЛАЕВ.

Ёзги таътил кунлари ниҳояланиб бормоқда. Тоғ этакларида, дарё соҳилларида, қуюқ дарахтзорлар орасида жойлашган кашшофлар оромгоҳида ҳордиқ чиқарган ўғил ва қизлар янги куч, янги ғайрат билан Билимлар байрами — сентябрь тонготарини кутмоқдалар.

Сўлим Бўстонлиқ районининг Чорвоқ сув омбори яқинидаги «Шодлик» пионер лагерида бу йил ҳар сменада 200 бола мириқиб дам олди. Ўқувчилар бу ерда ўтказган ҳар бир кунни ёдда сақлаб қоладилар.

СУРАТЛАРДА: 1. Тарбиячи Лиля Гусакова ва лагерь бошлиғи Бекпўлат Эргашев дам олувчилар билан бирга. 2. «Эртаклар шаҳарчаси»да.

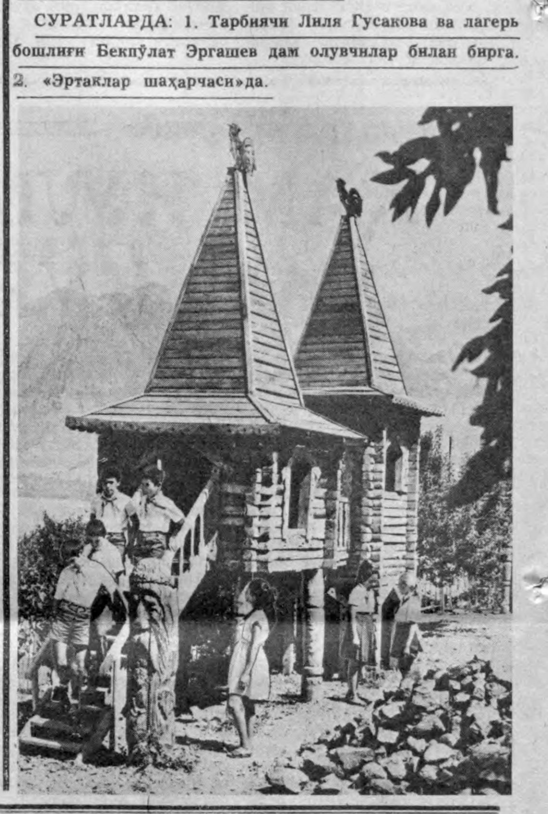

ОМАД

Каттақўрғон шаҳар комсомол комитети икки йилдан бери ёшлар спорт-буюм лотереяси ўйинларини ўтказаётир.

— Бундан тушадиган маблағнинг эллик фоизи, — дейди шаҳар комсомол комитетининг иккинчи котиби Шодиёр Шоназаров, — Каттақўрғонда барпо этиладиган байналмилалчи-жангчилар дам олиш маркази қурилишига, Афғонистонда ҳалок бўлган ҳамшаҳарларимиз хотирасини абадийлаштириш учун ёдгорлик тиклашга, шунингдек, ёшларимизнинг бўш пайтлари қизиқарли ва мазмунли ўтиши учун уюштириладиган тадбирларга сарфланади.

Яқинда ёшлар спорт-буюм лотереясининг навбатдаги ўйини ўтказилди. Тарқатилган 20 минг сўмлик лотереянинг 10 минг 500 сўмига турли ютуқлар чиқди. Катта ютуқлар қуйидагиларга насиб этди: йигитлик бурчини Афғонистонда ўтаган собиқ байналмилалчи-жангчи, айни кунларда Каттақўрғон шаҳридаги «Восход» кооператив корхонасида ишлаётган Шуҳрат Умаровнинг лотереясига «Москвич» енгил автомобили чиқди. Иштихон районидаги механизациялашган 6-кўчма қурилиш ташкилотининг шофёри Ўктам Жўраев эса, «Урал» кажавали мотоциклининг соҳиби бўлди.

Хуллас, бир сўмлик лотерея чиптаси ўнлаб каттақўрғонликларга омад келтирди.

Шаҳар комсомол комитети навбатдаги ёшлар спорт-буюм лотереяси ўйинини келгуси йили Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунига бағишлаб ўтказишни режалаштирди.

А. ҲОШИМОВ,
Каттақўрғон шаҳар марказий маданият уйи ходими.

ТИЛИМИ ТИЛНИ ЕРАДИ. СУРАТЛАРДА: пойтахтимизнинг К. Маркс кўчасида бўлиб ўтган «Қовун сайли»дан лавҳалар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Спорт ахбороти

ФУТБОЛ

Киевлик динамочи Алексей Михайличенконинг номи кўпчиликка маълум. У кўп йил мазкур клуб ва СССР терма командаси шарафини ҳимоя қилиб, оламга танилди. Алексейнинг ўйини нафақат мамлакатимизда, балки чет элларда ҳам эътиборни тортди. Бу йил у Италиянинг машҳур клубларидан бири — «Сампдория»га таклиф этилганига сабаб ана шундадир.

Яқинда Италияда мазкур клуб билан СССР терма командаси ўртасида учрашув бўлиб ўтгани, у 1:1 ҳисобида тугаганлигини рўзномамизнинг ўтган сонида хабар қилган эдик. Унда қизиқарли воқеа рўй берди: Алексей Михайличенко майдонга тушиб, иккала команда таркибида ўйнади. Биринчи бўлимда ватандошлари билан биргаликда тўп сурди. Иккинчи бўлим охирида эса «Сампдория» таркибида ҳаракат қилди.

Ҳисобни итальян футболчиси Верховод очди. Аммо орадан икки дақиқа ўтар-ўтмас СССР терма командаси таркибида ўйнаётган Михайличенко жавоб тўпини киритиб, бўлажак клубдошларини доғда қолдирди. Учрашув тугашига саккиз дақиқа қолганда эса кийимларини алмаштириб, «Сампдория» томонидан ўрин олди.

Қисқаси, итальян ишқибозлари (уларни тиффози деб атайдилар) Михайличенконинг «Сампдория» таркибида майдонга тушишини сабрсизлик билан кутмоқдалар.

* * *

СССР терма командаси (16 ёшгача) Венгрияда «Олтин бошоқ» соврини учун ўтказилган халқаро мусобақани ғалаба билан якунлади. Ўсмирларимиз финалда мазкур мамлакат терма командаси билан учрашиб, мезбонларни 4:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Учинчи ўринни руминиялик тенгдошларини 4:2 ҳисобида енгган югославиялик ёш футболчилар эгаллашди.

Ўсмирларнинг халқаро мусобақасида юқорида тилга олинган мамлакатлардан ташқари Исроил, Бавария (ГФР) ва Чехо-Словакия терма командалари ҳам қатнашдилар.

РЕГБИ

Олий лига коллективлари навбатдаги тур учрашувларини ўтказдилар. Кучлилар сафида ўйнаётган «Звезда» (Тошкент) командасининг бу турда омади келди. Ҳамюртларимиз ўз майдонларида Москванинг «Фили» клубини қабул қилиб, 16:7 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Бошқа учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Элмавали» (Тбилиси)— ХТЗ (Харьков) — 25:15, «Айя», (Кутаиси) «— «Авиатор» (Киев) — 16:16, АСК (Олмаота) — ҲҲА (Монино) — 19:24, «Сокол» (Львов) — «Слава» (Москва) — 7:12, «Политехник», (Киев) — «Сибтяжмаш» (Красноярск) — 29:4, «Луч» (Новокузнецк) — «Красний яр» (Красноярск) — 16:56.

Муҳаррир ўринбосари вазифасини бажарувчи Т. М. МИРҲОДИЕВ.

Ойнаи жаҳонда

23 АВГУСТ, ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

Қувноқ ўтсин таътиллар

11.30 Болалар учун фильмлар: «Терговни бўғирсоқлар олиб боради», «Рикэ-хохолок».
12.05 «Табиат — ҳаёт чашмаси». Кинопрограмма.
12.50 Такрорий фильмлар экрани. «Ўлик мавсум». Бадиий фильм. 2-серия.
13.55 Б. Носиров. «Оқ тулпор» изидан...». Видеофильм. 3-қисм.

* * *

17.30 Кўрсатувлар тартиби.
17.35 Янгиликлар.
17.40 «Давр тақозаси билан». Самарқанд вилояти қайта ишлаш корхоналари иш тажрибасидан.
18.15 «Фанга бағишланган умр». В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат дорилфунунининг 70 йиллиги олдидан. Академик С. Х. Сирожиддинов.
18.50 «Алифбо сабоқлари» почтасидан.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Ёшлар овози». Ижодкор ёшлар иштирокида кўрсатув.
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Жиноятчиликка қарши кураш: муаммо, мулоҳаза ва мунозара».
22.00 «Ахборот».
22.20 Й. Охунбобоев номидаги Андижон вилояти мусиқали драма ва комедия театрининг 70 йиллиги олдидан. «Нодира» драмасидан парчалар.
23.20 «Махфий сайр». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
00.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Бўлғуси посбонлар» (рус тилида).
18.35 «Ўғирланган». Бадиий фильм (ГДР, «ДЕФА»).
20.15 «Дарахт қўшиғини тинглаб». Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время».
21.00 СССР халқ артисти Зайнаб Хонларова куйлайди.
21.30 «Розу ниёзи мардум».
22.00 «Ахбор».
22.20 Тожикистон ССР ҳукуматида (тожик ва рус тилларида).
22.30 «Рамаяна». Телефильм-спектакль (рус тилида).

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 «Номсиз қаср». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.
9.05 «Асраб, авлодларга етказ». Фольклор жамоаларининг чиқиши.
9.50 «Дунё бўйлаб». Альманах.
10.50 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
11.50 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
12.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.

* * *

15.45 «Яшил чироқ».
16.15 «Томошабинлар меҳри соврини» кинофестивали. «Ворис». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Киров шаҳри).
16.45 Бородин номли Давлат квартетининг концерти.
17.25 «ТелеЭКО» журнали.
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
18.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.25 «Номсиз қаср». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 «Пласидо Доминго билан бир оқшом». Мусиқий фильм (Англиянинг «Спейн пикчер» телекомпанияси маҳсулоти).
21.55 «Босқичлар».
23.10 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.
8.20 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий кўрсатув.
9.05 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Чигиртка». Болалар учун мусиқий ўйин (Ижевск).
9.35 «Узоқ Шарқ». Киножурнал.
9.45 Болалар учун фильм. «Уч қувноқ смена». 3-серия.
10.50 Ритмик гимнастика.
11.20 Такрорий телефильмлар сеанси. «Баҳорнинг ўн етти лаҳзаси». 11-серия.

* * *

16.30 «Фока — чапдаст уста». Мультфильм.
16.50 «Ассоль». Телевизион бадиий фильм (Марказий телевидение адабий-драматик кўрсатувлар Бош муҳарририяти ҳамда «Экран» ижодий уюшмаси).
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
18.30 Ритмик гимнастика.
19.00 «Ўтган уруш йўлларидан — тинчлик сари». 1990 йилнинг майида Францияда бўлиб ўтган халқаро ҳарбий-тарихий фестиваллар ҳақида.
19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...».
19.45 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
19.50 «Асли 37-данман».
20.25 «Хореографик новеллалар». СССР халқ артисти М. Лавровский иштирокида фильм-концерт.
21.10 «Иллюзион». «Рязань аёллари». Бадиий фильм («Совкино», 1927 й.).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1251. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12